

GÖTEBORGS UNIVERSITET

Det här verket har digitaliserats i ett samarbete mellan Litteraturbanken och universitetsbiblioteken i Göteborg, Lund, Umeå och Uppsala.

Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den tolkade texten kan innehålla fel.

Därför bör du visuellt jämföra den tolkade texten med de scannade bilderna för att avgöra vad som är riktigt.

Om du anser dig ha upphovsrätt till detta material, ber vi dig vänligen kontakta Göteborgs universitetsbibliotek.

The digitisation of this work is a collaboration between The Literature Bank and the university libraries in Gothenburg, Lund, Umeå and Uppsala.

All printed text is OCR processed into machine readable text. This means that you can search the document and copy its text. Older documents with print in poor condition can be hard to process and may contain errors. Compare the interpreted text visually to the scanned image to determine what is correct.

If you believe you own the copyright to this work, please contact the Gothenburg University Library.

GÖTEBORGS
UNIVERSITET

LUNDS
UNIVERSITET

UPPSALA
UNIVERSITET

ALBA ÖDEGÅRD

—
STORLYCKAN

UNIVERSITETSBIOTEKET
UMEÅ

75757

Umeå universitetsbibliotek

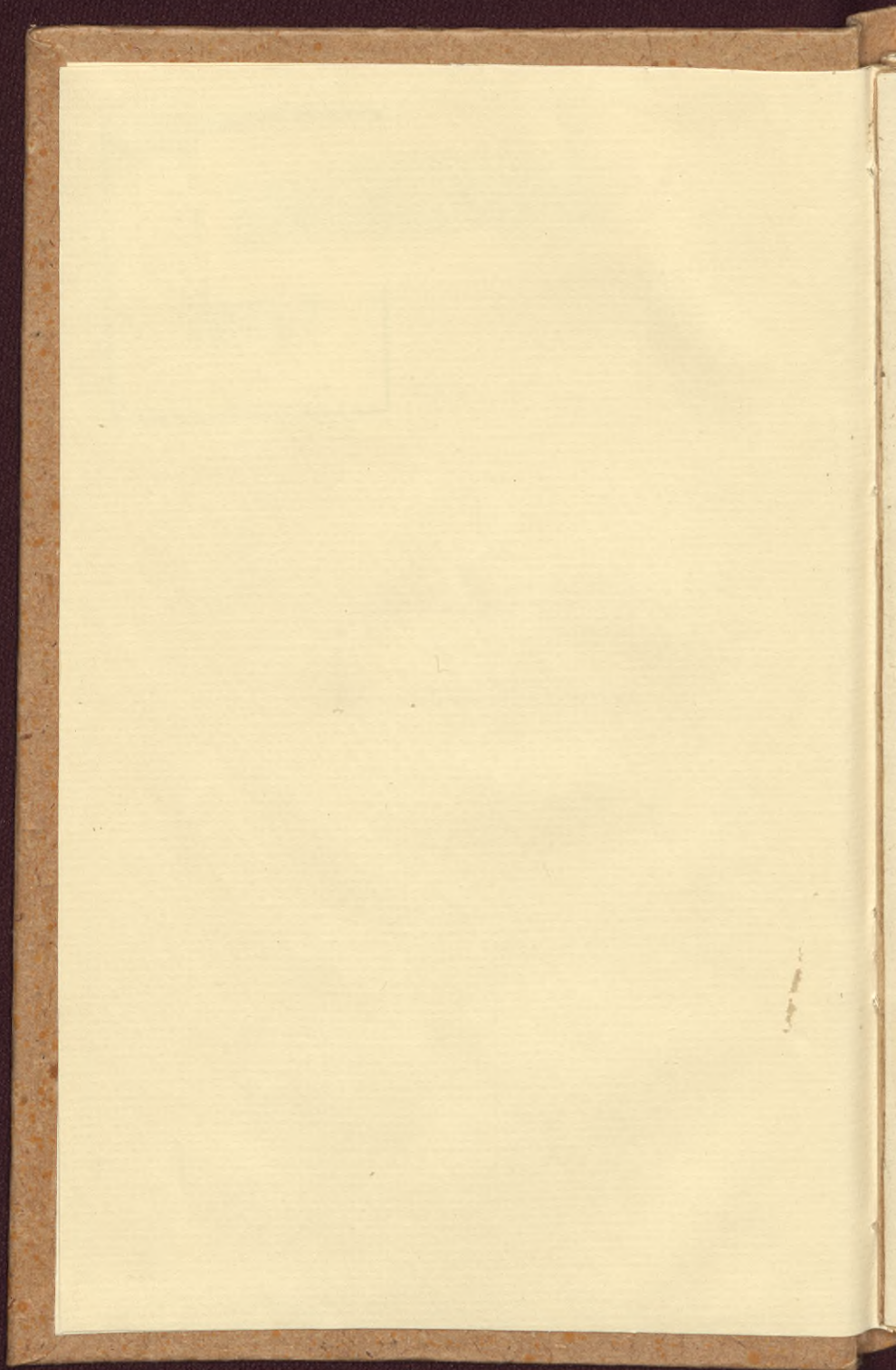

00002698656

UNIVERSITETSBIOTEKET

1981-10-22

UMEA

STORLYCKAN.

KONTURTECKNING FRÅN NORRLAND

AF

ALBA ÖDEGÅRD.

SVENSKT ORIGINAL.

GÖTEBORG.

TORSTEN HEDLUNDS förlag.

Pris: 1 Krona.

J. P. Thelander,

STORLYCKAN.

KONTURTECKNING FRÅN NORRLAND

AF

ALBA ÖDEGÅRD.

SVENSKT ORIGINAL.

GÖTEBORG.
TORSTEN HEDLUNDS förlag.

GÖTEBORG.
Göteborgs Handelstidnings Aktiebolags tryckeri.
1880.

torlyckan är en gård, belägen vid ett af Norrlands praktfullaste vattendrag, den breda, majestätiska Luleåelfven. Inkilad mellan tvenne stenblock af väldiga dimensioner och omskuggad af höga granar ligger han på en plåtå, som inemot hundra fot höjer sig öfver elfvens yta. Afskärningen å denna höjd är mycket tvär, hvarför de röda husgaffarne med sina i blankaste messing utskurna väderflöjlar icke utan en viss pretention spegla sig i den djupa floden, hvilken här flyter jemn och fri, medan den ett stycke längre ned mötes af ett motstånd, som försätter den i helt annat lynne. Detta motstånd utgöres af några framskjutande klippsprång, hvilka liksom på trots stält sig i den stolta flodens väg. Härigenom tvungen till en krökning i sitt lopp synes han först efter en förtviffad och långvarig kamp hafva underkastat sig densamma, en kamp, hvarom de hvalfika urholkningarna i de nedersta klippafsatserna tydligt vittna. Ännu icke fullt försonad med sin ställning, bryter han sig i skummande raseri utför denna krökning, bildande under sin framfart ett fall, hvars dån kommer de nyssnämnda

klippmassorna att skällva. Med några brusande hvirflar betecknar han ännu sitt lidna nederlag, hvarefter han — utvidgande sina bräddar — på nytt återtager sin lugna, mäktigt gripande värdighet.

Vid den tid vår berättelse börjar sågs, under loppet af en hel sommar, en liten, bräcklig båt dag efter dag ligga för ankar nedanför fallet. Hvarje afton var den försvunnen, hvarje morgon var den åter der; inga väderleksförändringar tycktes störa den regelmessiga företeelsen häraf. Båten hade sin egare, en liten manhaftig fyr, med tofvigt hår och obegripligt »illpariga» ögon. Så tyckte åtminstone de flesta, som sågo »Röse-Jan»; det var det namn, han bar inom bygden.

Hans historia är i korthet berättad.

Han var antagligen född utom det kyrkliga äktenskapets gränser, och något solljus hade icke belyst hans lefnads första timmar, ty en mörk Oktobernatt hade man funnit honom utlagd i en korg utanför den lilla stugan, som då stod uppe på »röset», den förr omnämnda bergsklacken vid flodkrökningen, der blott en ensam, gammal qvinna bodde. Hon upptog med kärlek den stackars öfvergifna varelsen, lät gifva honom ett kristligt dop och antog sig honom utan den legala fattigvårdsstyrelsens hjälp. Gossen växte till, blef stor och stark samt färdig och öfvad i många idrotter såväl till lands som vatten. Snabbare skidlöpare fans icke på milsvidt håll, djerfvare simmare klöf aldrig Luleåelfvens glittrande böljor. I klättring var han i synnerhet oupphinnelig. Med en vighet, som nästan föreföll öfvernaturlig, klängde han sig uppför de brantaste hållar, på hvilka det för menskligt öga icke

var möjligt att upptäcka det minsta fäste för en fot. Hvarenda skrefva af »röset» var honom därför väl bekant; till och med de af floden underminerade hvalfven, genom hvilka det skummande vattnet delvis bröt sig fram, voro af honom noggrannt undersökta. Han visste också förtälja om de besynnerligaste trattlika fördjupningar i deras inre, och ett par gånger hade han derifrån medfört musslor, som vid öppnandet befunnits innehålla perlor af gedignaste halt. Men hvarken »Röse-Jan» eller hans fostermor kände värdet af de gjorda fynden, och sålunda hände det, att de för ett par riksdaler bortslumpade en perla, som i andra hand betalades med flera hundra.

Gammelmor på »röset» var en klok och förständig qvinna, men der gick dock ett tal i hennes by, att hon icke med nog tukt och allvar uppfostrade unge Jan, en svaghet, den man icke fann riktigt begriplig, eftersom de icke stodo i huld eller skyld till hvarandra, den enda befogade bevekelsegrunden för eftergifvenhet och slapphet.

Som Jan var något bråd till sinnes och begåfvad med ett par näfvar, hvilka ofta frestade honom till ett visst öfversitteri, anklagade man honom icke sällan för ofog och trotsighet inför den gamla. Vid sådana tillfällen uppsköt gumman sina glasögonsbågar ett par tum, såg skarpt på sin skyddsling och begynte förhöra honom på ett sätt, som skulle hedrat den mest inöfvade polistjensteman. Men förunderligt nog begaf det sig nästan alltid så, att hennes ögon under loppet af ransakningen antogo ett skimrande uttryck, hvilket tillväxte i

samma mån den anklagade hann utveckla sitt försvar, och att dessa kriminalundersökningar afslutades med en fullkomlig frikännelse från ansvar. Ja, i några fall hade den gamla gått ännu längre än så och gifvit ett riktigt hugg åt sina egna rättsbegrepp. Bland dessa den gång Jan hade förgripit sig på länsmannens son, för det denne på tingsgården med oqväden öfverfallit en häktad qvinna. Att taga en sådan i försvar och inför hela menigheten tillrättavisa den femtonårige ungherrn, med den kraft och verkan, att han tumlade öfver ända, var väl också något starkt och föranledde till en, dagen derefter, företagen räfst, af hvilken orsak länsmannen i hela stäten af sin öfverlägsna ställning infann sig på »röset». Men då skulle man sett den gamla qvinnan och hört med hvilken kraft hon tog sig till att tyda lagens *innersta* bokstaf för den myndige mannen, som väl på sina fem fingrar kände alla de *yttre* påbudena deraf, men nu för första gången erfor att genom desamma tedde sig en tråd, hvars båda ändar sammanslötos i den Högstes händer. Visserligen blef nu Jan till följd af anklagelsen åtvarnad för sin häftighet, men denna varning innefattade ett så obetingadt godkännande af den anledning, som föranledt öfverklagandet, att den mera fick utseende af ett tillerkänt loford än af ett bestraffande ogillande.

En annan händelse af lika art befästade det allmänna omdömet om gossens uppfostran. Han hade en gång under sin hemvandring från närmaste by öfverraskats af en af de snöstormar, hvilka stundom på ett så fruktansvärdt sätt hemsöka dessa nordliga trakter, och under denna

vandring påträffat en i den djupa snön till hälften begravnen liten flicka, hvilken, alldeles oförmögen att reda sig sjelf, antagligen snart skulle duktat under för sitt svåra läge, så framt han icke kommit till hennes hjälp. Med ansträngande af sina yttersta krafter lyckades det honom att bringa barnet till Storlyckan, hvilket just var dess hem; men knappt hade han hunnit nedsätta sin qvidande börda på golvet i den varma boningsstugan, förrän han sjelf, medtagen af köld, ångest och ansträngning, afsvimmade vid hennes sida. Uppvaknad från denna svimning såg han husbondens, den stolte nämndemannen Arent Kristerissons, öga skarpt fästadt på sig. »Är det så din lufver, att det är du som lockat Elsa ut på källåkning i dag, så förtjenar du minst taget ett ärligt kok stryk för besväret.» Så tilltalade honom nämndemannens barska stämma. »Jag har så gu' icke gjort det,» betydade Jan, upprörd öfver den obefogade beskyllningen, »utan fann henne vid hemgåendet ute vid hästgårdet, nedsjunken i drifvan. Någon kälke såg jag icke till. Hade hon haft någon sådan, så hade hon redan släppt af densamma.»

»Så får en väl ersätta dig din rådighet att föra henne hem,» yttrade bonden något blidare, ehuru icke i fullt öfvertygad ton. Härvid upp tog han ett silfvermynt ur sin virkade silkespung och räckte det åt sitt barns räddare. Gossen såg först på myntet, sedan på nämndemannen och så på myntet igen, under det en glänsande rodnad uppsteg på hans kinder. Slutligen ryckte han det ur den framsträckta handen och kastade det med sådan våldsamhet ifrån sig, att det, återstudsande från spiselkanten, hvaremot det

blef slungadt, träffade sin egare midt i pannan. Derefter störtade han ut, ut på nytt bland köld och mörker, ut bland de kämpande elementernas ras. Huru han kom hem, visste han icke sjelf, men gammelmor visste det hon. Att det var *med Guds hjälp* stod klart för hennes troende och lifligt förnimmande själ.

Dagen derpå kom Arent Kristersson med klagomål, men tillbakavisades af qvinnan på ett sätt, som för långliga tider betog honom lusten att sätta sin fot öfver hennes tröskel, oaktadt han var hennes köttslige systerson. Dessa fakta talade tydligt nog till men såväl för fostermodern som fostersonen. Men hvad som än mer förvärrade saken var att Jan aldrig bevistat husförhören i sin by, hvaraf man följaktligen drog den slutsatsen, att han icke kunde läsa. Detta ansågs för en så oerhörd försummelse, att man icke fann ord nog starka att uttrycka sin afsky. Presterskapets uppmaningar förbisågos af gammelmor med hårdnackad envishet, och som inga folkskolor vid denna tid ännu hunnit komma till stånd i dessa aflägsna bygder, gick ingenting den unge vandalen på lifvet härvid, oberäknadt de smädliga tillvitelserna af de öfriga bybarnen, hvilka gemenligen tillbakavisades med knytnäfvarne.

Allt detta hörde likväl nu till en försvunnen tid. Gammelmor var död, och hennes stuga, som stått på Arent Kristerssons mark och af denne redan länge ansetts vanpryda platsen, var jernad med jorden. Det lilla bohaget var försäldt och de för detsamma influtna penningarne, utgörande ett belopp af några tiotal riksdaler, voro enligt gummans testamente för Jans räkning.

utsatte på ränta. De fem å sex hundra, som hon förut haft utestående, hade till följd af Arent Kristerssons och en hans svågerns testamentsklander af domstolen blifvit förklarade för deras rättmätiga arf, enär detta kapital utgjorde försäljningssumman för en af den gamla ärfd fastighet.

En gammal båt, hvilken man af uppenbar glömska försummat att försälja, återstod ännu af det forna lösöret och denne hade Jan, egenmäktigt nog, tillegnat sig, utan öfverklagan af de lagliga arfvingarne.

Under de dagar, man sysselsatte sig med att nedrifva stugan, löste sig elfvens bojor för vårens tö, hvarunder de från sunnan kommande fläktarne började att spela öfver höjder och slätter. Hvilken troltsång de sjöngo för den vaknande naturen, hvares alla fibrer genomträngdes af en ny, frisk kraft, derom vittnade snart de svällande knopparne i trädens kronor och de gröna, små hullingarne, som uppstucko ur jordens sköte. Äfven den hemlöse, trettonårige gossen erfor dessa toners starka makt, ty han upphörde nu med ens att gråta, sedan hans tårar flödat i flere veckors tid, räknadt från den dag gammelmor slöt ögonen till. Så fattade han ett tag i bakstammen af sin båt, hoppade deri och lät den en stund glida utför elfven. Ett stycke ofvanför fallet kastade han ankar, kvarstannade hela dagen på samma plats, lyssnande till forsens dån och betraktande »röset» med vemodiga blickar. Äfven till Storlyckan sände han nu och då ett ögonkast, men den blick hade samnerligen ett annat uttryck. Hvar Jan derefter tillbringade sin första natt är icke känt.

men att han påföljande morgon medbragte några fiskebragder till sin båt det sågo många af by-folket. På detta sätt förföt en stor del af sommaren. Jan beskattade elfven »nättopp» på så många af dess sprittande, silfverglänsande harrar, att han fick bröd för dagen och litet sofvel att svälja ner det med.

Så var Augusti månad redan långt framgången, då han en dag satt i sin vaggande båt, mekaniskt skötande sin föga inbringande näring, medan den oroligt svärmiska blicken med tydlig beundran fängslades vid det ofta upprepade skådespelet af de öfver fallet sväfvande vattendunsterna, emot hvilka solen i skimrande färgprakt bröt sitt ljus. Den luftiga företeelsen af de otaliga små regnbågar, som under denna brytning i lekfulla, vexlande skiftningar utspände sig öfver det frågande djupet, erbjöd också en anblick af så hänförande skönhet, att stackars Jan skulle varit af stock och sten, om han icke dervid känt sig höjd öfver den låga jorden. Som detta nu ingalunda var händelsen, rycktes han också ett godt stycke upp öfver densamma, i det hans fantasi i vida kretsar rörde sig emellan de luftiga bågarnes hvalf. Men denna fantasirörlighet hade äfven en spekulativ sida, ty det låg en drift i hans natur att vilja forska i skapelsens hemliga verkstad och undersöka dess olikartade material, som isynnerhet vid dylika företeelser starkt gjorde sig gällande. Medlet för en dylik forskning var honom likväl fullkomligt obekant, och han kände ingen, som han skulle kunnat fråga till råds derom; därför skötte han också suken på egen hand, stundom fördjupande sig i svårösta problemer.

Så förhöll det sig äfven denna gång. Upp-
tagen af den qvistiga frågan, hvarifrån solen tog
alla de färgämnen, hvarmed hon randade den
brokiga skyväfnaden ofvan fallet, tycktes han i
denna stund aldeles omedveten af allt annat.
Han aktade hvarken på de ihärdiga rycknin-
garne i sin ref eller på de tunga droppar, hvar-
med ett förbiilande strömoln betecknade sin väg
i rymden.

Plötsligt träffades hans öra af ett genom-
trängande skri, ett ångestrop af det slag, som
utmärker en verklig fara. Med detta skri blan-
dade sig ljudet af ett ilsket bölande. Han såg
upp och riktade sin blick mot elfstranden. Den
syn, som härvid mötte honom, återgaf honom i ögon-
blicket hela hans själsnärvaro. Med ett enda tag
ryckte han upp ankaret och rodde emot stranden.

På stigen, som ledde fram till »röset», sågs
en ensam liten varelse komma framrusande med
ytterlig hastighet. Det var en flicka om nio år,
barhufvad och flämtande af ångest. Den röda
silkesduken, som hon haft knuten om sitt hufvud,
hade hon i förskräckelsen tagit af sig. Den
fladdrade nu likt en vigg i hennes hand, upp-
retande derigenom ännu mer det henne förföl-
jande djuret, en rödffäckig tjur af väldiga di-
mensioner, som med de vildaste ansatser följde
hennes spår. Nästan andlös af ansträngning
och förskräckelse, uppnådde hon branten af »rö-
set,» längre kunde hon icke komma, utan att
störta sig utför klippan, men med det uppretade
djuret endast på ett par tiotal alnars afstånd
ifrån sig, utgjorde detta hennes enda utväg. Att
kasta den röda duken ifrån sig förstod det stac-
kars barnet icke.

Jan med sin båt var numera icke långt ifrån stället, men ännu behöfde han några minuter för att hinna fram, ty strömmen låg starkt emot, och hans krafter svarade icke emot modet och viljan. Bäfvande för det nödstälda barnets öde, hvars lifsfarliga belägenhet han klart uppfattade, gjorde han ett sista förtvifladt försök att blifva strömmen öfvermäktig och hinna till branten, innan det för hennes räddning var för sent, då det med ens knäckte till i hvarje logning på den lilla farkosten och den med förstäfvens sköt upp på en sten, midt bland de brusande vattenhvirflarne. Båtshaken föll ur hans hand — han hade vid sitt närmande till stranden nödgats tillgripa denna och bortlägga årorna — och der stod han nu fullkomligt vanmäktig gent emot den hotande faran. Men Jan förlorade hvarken besinning eller mod; med ett djerft språng kastade han sig i vattnet och simmade med anlitande af alla sina krafter fram emot »röset.» Snart kände han botten under sig; då var det som om han med ens varit hemma. »Gif dig utför!» uppmanade han, »det är den enda räddningen.» Gifva sig utför hade vid hvarje annat tillfälle haft sina stora betänkligheter, men här fans icke rådrum för något betänkande. Med ett skri, ännu mera skärande än något af de föregående, störtade sig den lilla flickan ned i djupet. Några sekunder förflöto under namnlös ångest för den modige räddaren, derefter sågs han, bärande det liflösa barnet — hvars ena hand ännu krampaktigt omslöt den röda duken -- vadande söka att kringgå udden, för att i de hvalfika urholkningarne på dess nordliga sida tillsvidare söka ett skydd för sig

och den han räddat. Som vattenståndet för tillfället var lågt, beräknade han, ganska riktigt, att dessa hålor nu måste vara så godt som torra. Det lyckades honom också att uppnå dem, och inom kort nedlade han Elsa Arentsdotter — ty det var hon — i en af dessa fördjupningar, hvilken till mer än hälften befans fylld med torkadt sjögräs.

Nu först vågade han att rätt draga andan och med detsamma äfven att öfverskåda sin be-lägenhet.

Att barnet endast var afdånadt, deraf hade han hela tiden haft en stark känsla; men till hvilken grad det kunde hafva skadat sig genom fallet, derom sväfvade han i bäfvande ovisshet. Hans första omsorg blef nu att undersöka detta, och denna undersökning aflopp tillfredsställande. Den lilla blödde icke och tycktes, såvidt han kunde se, ej heller hafva brutit någon af sina lemmar; blott ett par skrubbsår å armarne vittnade om det vådliga språnget. Med en ömhet, hvaröfver man hos en gosse af hans ålder och i hans ställning med skäl kunde hafva förvånat sig, såvida man ej erinrade sig att han sjelf uppfostrats af en kärleksrik och finkänslig qvinna, sökte han att återkalla sin skyddsling till medvetande. Detta lyckades också snart, men fasan och förskräckelsen hade så bemäktigat sig den arma flickan, att hon, darrande och snyftande, icke ville släppa sin räddares hand, i hvilken hon konvulsiviskt inborrade sina små fingrar. Först om en stund blef det henne klart, att Jan måste se sig om efter medel att komma ur detta läge. Sedan han för henne förklarar, att hon borde ligga stilla der hon var, till dess han hun-

nit klänga sig upp på »röset,» för att undersöka om icke den fruktade fienden möjligen ännu lurade på sitt utsedda byte eller om han aflägsnat sig, tillät hon honom — med många böner och förmaningar att »han icke skulle våga sig för högt, ifall han såge odjuret» — att företaga sig denna, mången gång förut bepröfvade stengetsvandring.

Denna utfördes nu liksom alltid med styrka och vighet, och snart kunde Jan från den öfversta skrefvan överblicka hela bergsplatån. Han kunde ej upptäcka djuret; men det föreföll honom såsom hörde han från den motsatta sidan af udden — den, ifrån hvilken Elsa kastat sig ned — ett våldsamt stönande. Nu svingade han sig upp, sprang åt det håll, från hvilket ljudet hördes, och såg nu den ståtliche tjuren med brutna ben och blödande bringa ligga utsträckt på en af de ditåt vettande klippafsatserna. Det var tydligt att han i sitt blinda raseri icke varsnat bråddjupet, utan störtat utföre, ungefär i den riktning han sett den röda duken försvinna. Beklagande det stackars förvildade djurets öde, var Jan nära att gifva sig ned för att om möjligt hjälpa äfven det tillrätta, då han — vikande för en syn, som kom hans stackars bröst att häfva sig likt en svallvåg — för ett ögonblick stannade som förstegrad. Hans båt, hans enda, kära egendom, medlet för hans lifsuppehälle, hans *hem*, hans *vän* hade, lättad från hans kroppstyngd, småningom höjt sig och ryckts lös af strömmen. Nu såg han den redlös, öfvergifven, synbart skadad — ty den var till hälften fylld med vatten — drifva utför fallet. Ett ögonblick till och dess förstäf

höjde sig för sista gången liksom helsande sin egare, derefter försvann den i bränningarne och skummet. En tår bröt fram ur Jans öga, då det sista synbara minnet af gammelmor försvann uti vågornas brus; han söndertryckte den med sitt finger och nedklättrade på nytt utför bergsskrefvorna på »rösets» norra sida, lemnande den sårade tjuren åt sitt öde.

Återkommen till grottan förklarade han för Elsa, att all fara för fienden nu vore förbi och att den enda utväg de nu hade att vidtaga vore att åter anträda uppklätrandet till »röset.» Hon behöfde blott hålla sig stadigt fast om hans hals och ej släppa tag, äfven om det gjorde ondt i armarne, så skulle han nog bringa henne upp, därför ville han ansvara. Elsa gjorde ingen motsägelse, hon slingrade de små armarne förtroendefullt om gossens hals, och han bar henne sålunda ut ur grottan. Plötsligt stannade han åter, bedjande henne för en stund släppa tag och stå stilla, der han stälde henne. Utan motstånd fogade sig flickan äfven häri och såg snart huru Jan varsamt böjde sig ner i vattnet. Sedan han åter rest sig, lågo tvenne stora musslor i hans hand. De föreföllo Elsa som de vackraste leksaker, hon någonsin sett. Jan stoppade dem innaför sin väst, tog åter flickan på sin rygg och bragte henne om en stund, genom ett underverk af vighet och styrka, välbehållen upp på »röset.»

»Nu vill jag tacka Gud!» utbrast Elsa plötsligt, hopknäppande sina små händer. »Men,» tillade hon med en förlägen sidoblick på Jan, »det kan du säkert icke göra, ty du kan ju inte läsa.»

»Det hör ju inte tillsammans,» anmärkte Jan småleende.

Detta hade Elsa icke riktigt klart för sig; hon nedslog derföre helt villrådig sina ögon.

»Hvem har för resten sagt dig att jag icke kan läsa?» frågade gossen, icke utan en smula trots i tonen.

»Det säger hela byn,» skyndade sig Elsa att förklara, »derföre kalla de dig också »vettvillingen» och »hedna-Jan» och det har gjort mig mycken sorg, ty du har alltid varit god och hjälpt mig, när det gått mig illa.»

»Sörj då inte längre kära Elsa,» lugnade henne Jan, i det hans röst återvann sitt förra tonfall, »byfolket vet inte alls hvad det säger. Jag kan läsa lika så väl som någon af dem, som belacka mig. Det skulle du få höra, om jag ännu hade kvar gammelmors bibel, men den tog far din jemte allt det andra.»

»Är det sant som du säger?» utropade Elsa med glädjeskimrande ögon, »då är du ju ingen vettvilling och ingen hedning såsom de påstått, och jag skall bedja far att han ger dig igen den gamla bibeln.»

»Skulle du vilja det?» frågade Jan med rösten darrande af glädje, »och tror du, att han verkligen skulle återge mig boken?»

»Ja, det tror jag nog han gör, när han får höra, från hvilken fara du återigen har räddat mig. Du skall tro att far håller något af mig.»

Minnet af den förlidit år erbjudna belöningen, som nu lifligt framstälde sig för hans hägnomst, var just icke egnadt att ingifva honom något hopp om återbekommandet af bibeln;

hvarför han tackade Elsa för hennes goda vilja, men bad henne icke vidare tänka på hela saken.

Elsa blickade förundrad upp.

»Är du ond på mig?» frågade hon allvarsam.

»Ond på dig! Hvarföre skulle jag vara det, Elsa?»

»För det jag ännu inte har tackat dig för hjälpen.»

»Derpå har jag alls icke tänkt; jag är icke mycket van att bli tackad.»

Åter flög det trotsiga, bittra leendet öfver hans drag, derpå tillade han hastigt:

»Skynda dig nu blott hem, och laga att du får torra kläder på dig; för tjuren behöfver du ej mera frukta!»

»Är du säker på att han redan lemnat gårdet?»

»Jag är åtminstone säker på, att han ej vidare skall förfölja dig. Gif dig nu i väg, och förlita dig tryggt på hvad jag säger.»

»Än du Jan, hvar skall du taga torra kläder?»

»Jag har liksom haren mitt hem i hvarje buske.» Ett kort, torrt skratt beledsagade det trugna skämtet.

»Följ med mig!» uppmanade Elsa efter en stunds besinning, »mor har alltid något, som du kan få svepa omkring dig, medan dina egna kläder torka.»

»Nej tack, Elsa! jag går inte gerna till Storlyckan.»

»Se der kommer far!» utbrast plötsligt flickan, »och en hel hop annat folk också, som säkert gå skall efter tjuren. De ha väl sett att

den brutit sig ut genom stängslet, men hvar skola de nu få reda på honom?»

»Det skall jag nog underrätta dem om,» svarade gossen tvärsäkert, »ty jag är den ende, som *vet* det.»

Härmed gaf han ett tecken åt en af de främste skallgångarne, ropande ut åt gärdet:

»Söker ni tjuren så kommen hitåt; han ligger här nere i klyftan.»

»Du ljuger, vettvilling! Huru skulle han kommit dit?»

»Åh, en kan gå galet!» svarade Jan med ett kort skratt; ordet »vettvilling» hade väckt hans förbittring.

Elsa hof nu emellertid upp sin röst, i det hon drypande våt, som hon var, och ännu skälfvande efter den nyss öfverståndna förskräckelsen, sprang emot de ankommande.

»Det är allt sannt som han säger far; tjuren ligger verkligen i klyftan.»

Denna bekräftelse mildrade Jans harm, den lilla flickans tillit ingaf honom en viss sjelfaktning. Här fans dock någon, som hyste förtroende till hans ord, ty derpå var bekräftelsen grundad. Sjelf hade Elsa icke sett, hvart tjuren tagit vägen.

Arent Kristersson stannade som förstenad vid åsynen af sin dotter. Den lilla varelsens genomblotta kläder och förskrämda uppsyn vittnade tydligt nog om en genomgången fara och äfven om arten af densamma; men huru hon irakat den och undkommit dess svårare följder, detta lemnade ett vidsträckt fält för antaganden och gissningar. En blick på den likaledes ge-

nomvåte gossen ledde honom likväl på ett spår, som icke kunde vara vilsebringande.

»Hvad skall det här betyda?» började han i en ton, hvilken redan i och för sig lät tillfyllest anklagande för att tvinga Jan att tänka på sin säkerhet. »Har nu den elementskade odågan åter varit framme med något af sina galna streck? Tala Elsa! Hvad har han gjort vid dig, barn? Huru kommo ni i vattnet? ty att ni varit der, syns minsann tydligt nog.»

»Ack far!» svarade flickan snyftande, »var icke ond på den stackars Jan, han är alldeles oskyldig. Jag sprang för tjuren, och han drog upp mig ur strömmen.»

»Hvad! sprang för tjuren? Då är det väl han, som släppt honom ut ur hagen också! Olycksvarelse!» röt nämndemannen med knuten hand, »du slutar väl icke, förrän du bragt såväl barnet mitt som allt lefvande jag eger, om lifvet!»

Jan hade, såsom redan är nämndt, funnit det rådligast att sätta benen i rörelse, men stannade plötsligt vid dessa ord. En glödande rodnad uppflammade på hans af solen brynta kinder, och mätande sin öfvermäktige anklagare med en gnistrande blick svarade han trotsigt:

»Jag slutar åtminstone aldrig att gripa fatt i Elsa, hvarhelst jag ser henne på väg att omkomma, om det då vore under famnshög snö eller i strömmens hvirfvel. Var viss derpå, Arent Kristersson! Dör hon efter det greppet, då har en annan hand lagt sig i saken, icke *min!*»

Efter dessa ord nedsatte sig Jan helt lugnt på en närliggande stubbe.

Den mäktige storbonden stannade liksom förstenad vid detta tal. Det tycktes som om

den trettonårige gossens frimodiga ord och starka uppsyn skulle kommit hans egen starka sjelftillit att vackla. Hade han möjligen kunnat misstaga sig och orättvist anklagat sitt barns räddare? I denna tankegång låg på en gång en förnärmelse mot hans ofelbarhet och en anklagelse mot hans rättskänsla. I båda fallen nödgades han ju böja sig för detta barn, denne »vettvilling», som han hittills knappt ansett värdig sitt förakt. Det arbetade tungt i hans bröst, hans stormodiga sinne hade fått en stöt, ungefär likartad med den skarpa eggen af ett svärd, när det kommer i plötslig beröring med en bergvägg. Det hade väl icke brustit häraf, men det hade likväl erhållit en djup skära.

Arent Kristersson var ingen oräträdig man, han var endast styf och stolt och van att alltid hafva öfvertaget. Det var kanske första gången i sitt lif, som han kände sig hafva förlorat det. Icke ens gammelmors ljungande argumenter — vid det tillfälle vi förr omnämnt — hade så grundligt rubbat de stötter, som hittills upp-rätthållit hans herskaremod.

Han kände sig förödmjukad häraf och, så långt det med hans öfverlägsna ställning lät för-ena sig, äfven villig att godtgöra sin förseelse. Längre var han under denna korta pröfningsstund icke kommen, men deri låg ju redan en fläkt af detta andens värväder, hvars milda tö upptinar äfven vildmarkens is och bringar den till frukt och blomstring.

I denna afsigt närmade han sig den för-örättade gossen.

»Har jag haft orätt, Jan, så låt det vara glömdt nu, och har du verkligen för andra gån-

gen räddat mitt barn ur lifsfara, så tack och heder därför! Jag skall låta presten och hela byfolket veta det; men först måste jag få veta huru allt tillgått.»

Med afbrutna ord, men glädjestrålade ögon berättade honom Elsa hela förloppet. Han kunde nu icke mera betvifla sin tacksamhetsskuld till den modige räddaren. Med faderlig kärlek tryckte han dottern till sitt bröst och riktade ett vänligt slag på »vettvillingens» skuldra.

»Så är du ju ändå i grunden en bra och dugtig gosse, Jan, och lön skall du hafva efter förtjenst; Arent Kristersson vill icke vara någon skyldig. Du skall följa oss till Storlyckan och stanna der, och jag skall draga försorg om dig, till dess du blir nog stor och stark att kunna göra det med egna krafter. Stina i torpet skall lära dig läsa, eftersom gammelmor försummat det, ty derförutan kan du icke bli någon riktig menniska.

»Han kan läsa, far, han kan!» utropade Elsa lifligt. »Gif honom endast gammelmors bibel, och du skall få höra!»

»Pah,» svarade nämndemannen med en tviflande åtbörd, »det förstår du inte, Elsa. Jan känner hvarken A eller B, och det har han väl inte påstått heller.»

»Jo far, det har han visst, och nog har han sagt. sant alltid.»

En blick ifrån fadrens ögon tystade den tvärsäkra försvararinnan, och hon såg bort till sin nu åter misskände och misstrodde vän.

»Nå, så mycket bättre!» yttrade fader Arent åter med en viss skärpa i rösten, »och det skola

vi lätt taga reda på. Följen mig nu! Drängarne få taga hand om tjuren.»

Dermed aflägsnade han sig på några ögonblick för att tillse, huru det förhöll sig med det ståtliga djuret. Efter en enda blick öfvertygades han om dess hjälplösa tillstånd.

»Det var skada på kräket,» yttrade han till tjenarne, »här finnes icke mer än *ett* att göra. Skynden till gården och hemten hit en kärra samt för öfrigt hvad nödigt är; han måste slagtas på stället. Du Anders ser väl till, att allt går som det skall. Jag ger mig af hemåt med barnungen.»

Far och dotter stodo färdiga att gå, Jan rörde sig icke ur stället.

»Nå pojke,» utlät sig nämndemannen något otåligt, »sätt benen i gång! Du hör ju, att jag bjudit dig hem till mitt, och den bjudningen har hittills icke funnit döföron.»

»Arent Kristersson, vill ni gifva mig gammelmors bibel?»

Nämndemannen studsade. Med en skarp blick mönstrade han den djerfve frågaren.

»För det du räddat Elsas lif, hvasa?»

»Nej, vill ni gifva mig den af ren godhet?»

»Den bibeln har i mer än hundra år gått i arf uti min släkt; jag kan icke gifva bort den.»

»Jaså, farväl Arent Kristersson!»

»Hvad nu, elementskade pojke! Har du inte hört, att jag bjudit dig hem och bröd på Storlyckan?»

»Ert bröd är för hårdt för mig, fader nämndeman, och mitt hem söker jag ännu inte på Storlyckan.»

Nämndemannen bleknade. Han fann sig för andra gången kufvad af detta barns storsinne. Men att medgifva detta? Nej, han tog sin dotter vid handen och vandrade af, utan att vidare rikta en blick på sin — besegrare.

Trenne dagar derefter finna vi Jan uti närmaste köpstad. Han såg öfvermåttan trött och ansträngd ut. Den ringa föda, han njutit, och den långa väg, han tillryggalagt, sedan vi sist sågo honom på »röset,» förklara denna omständighet. Likväl lyste hans ögon på samma obegripligt »illpariga» vis såsom man alltid påstått der hemma i byn, då han framräckte ett par stora glänsande perlor åt den bakom disken stående guldsmeden Fähring, i hvars bod han just nu befann sig, och med ett betydelsefullt leende vägde dem i handen.

»Se på dem, herre, se på dem riktigt bara, och känn huru tunga de äro! Jag måste ha tre riksdaler stycket för dem, eljest går jag till någon annan.»

»Dumhufvud!» utbrast smeden barskt, »lik-som det skulle öka deras värde, att de äro tunga. Begriper du inte, att man då lika gerna kunde taga en sten och svarfva den rund, ifall värdet berodde af vigten? Jag har bjudit dig fem riksdaler för båda perlorne — mera vill jag inte gifva! — Gå gerna till hvem du vill och pröfva din lycka; men finner du ingen köpare, utan kommer tillbaka till mig, så får du inte mer än fyra.»

Jan såg på en gång nedslagen och obeslutsam ut. Sex riksdaler var hvad han minst räknat på, ty dessa perlor voro nästan dubbelt större och klarare än dem, han förut sålt åt samme man, nämndemannens svåger, den rike guldsmeden Fähring.

»Är det inte nog för en sådan parfvel som du, att på en gång förtjena fem riksdaler? Det är minsann icke mycket besvär att krafsa upp en snäcka ur sanden; man behöfver ju endast väta fingerspetsarne och kröka ryggen. Det skall jag åtaga mig för fem skilling!»

»Icke så ringa besvär som ni tror, herr Fähring,» försäkrade Jan, »jag hade allt ett styft arbete den gången jag tog upp dem, förutom det att jag mistade min båt, som förliste vid stormfallet.»

»Nå, den var väl icke mycket värd; men hvad tar du dig eljest till nu för tiden? Gumman — salig hustru min's moster — var allt bra svag för dig, så det vore allt underligt om du inte blifvit en riktig odåga.»

»Kan väl hända;» svarade Jan vekt, »men så mycket vet jag, att inte är det hennes fel, om jag verkligen är det.»

»Så, du tror det! Nå, det är godt och väl att inte vara otacksam, äfven om du inte begriper den saken. Salig Maria — hustru min — höll också modigt af gumman. Mins du henne något, pojke?»

»Ja, jag mins att hon var mycket god och skön, och att hon alltid kysste mig och gaf mig något vackert, när hon var hemma hos gammelmor. Men det måste allt vara mycket länge sedan. Gammelmor gret mycket, när hon fick

veta att hon var död, och klädde sig i svarta kläder, och mig gaf hon också en svart jacka.»

»Allt det der mins du! Ja hon var en riktig Guds engel, min salig Maria, och för det hon var god mot dig och ville dig väl, så... så skall jag gifva dig sex riksdaler för perlorna.»

»Tack så mycket!» utropade Jan med glädje-strålände ögon, »ni är allt en resonlig herre, det har jag alltid sagt, och —»

»God middag, herr Fähring!» ljöd nu en glädttig röst, i detsamma en medelålders, något korpulent herre trädde in i boden. »Hoppas ni har tid att hjälpa mig? Jag behöfver få den här kompassnålen lagad.»

Han upptog ur sin ficka en liten ask, men råkade dervid att knuffa Jan i armen, med den påföljd, att de båda perlorna han höll i handen med ett tungt fall trillade ner på golvet.

»Hå kors, min lille vän! Jag måtte väl inte hafva åstadkommit någon skada heller? Det var något som föll på golvet.»

»Ja, det var två perlor,» svarade Jan, »men jag hoppas, jag finner reda på dem. Se här är den ena! Är den icke stor och grann?» Han räckte den dermed åt den främmande mannen, »och der ligger äfven den andra.»

»Hvilken syperb perla!» utbrast den nykomne med ett utrop af verklig förtjusning. »Hvar i all verlden har du fått tag i dem, min gosse?»

»Jag har funnit dem båda vid »röset,» sju mil uppför elfven, och jag är här för att sälja dem åt herr Fähring.» Han lade nu äfven den andra perlan i främlingens hand.

»Du är en lycklig ost, du, som gjort ett sådant fynd! Fiskar man perlor här uppe i elfven?»

»Ibland,» svarade Jan triumferande, »jag har funnit några förut, hvilka jag sålt åt herr Fähring, men de ha inte varit så vackra som dessa; därför får jag också bra betaldt den här gången.»

»Nå, huru mycket?» frågade den främmande hastigt.

Herr Fähring blef blossande röd och tecknade åt Jan, att han skulle tåga; men gossen missförstod alldeles det stumma språket och yttade i stället högt och med ett omisskänneligt begär att få utbasuna sin gynnares ädelmod:

»Herr Fähring ger mig tre riksdaler stycket!»

»Tre!» utbrast den främmande herrn med en så stark tonvigt på ordet, att både köparen och säljaren hoppade till. »Tre, det måste vara ett misstag?»

»Han menar i sjelfva verket trettio,» rättade herr Fähring, med ett svagt försök att le.

»Trettio!» utbröt åter den nye interlokutören, »trettio riksdaler för perlor, som minst äro värda trehundra. Jag har knappt sett några dylika förut, och jag tror mig kunna bedöma deras värde så väl som någon, ty far min var juvelerare och jag har handskats rätt mycket med sådant här kram. Trettio riksdaler! Det kan väl inte vara möjligt?» En forskande blick träffade dervid herr Fährings ögon.

»Så är det likväl,» genmålde denne med mera fattning, »trettio riksdaler är väl betaldt. Jag måste väl också förtjena något.»

»Herre!» utfor nu den opåräknade medlaren med barsk stämma, »det här ett rent — för-

skona mig från att utsäga ordet och betala genast sexhundra riksdaler åt pojken här, eller blir det jag som köper perlorna.»

»Ursäkta, köpet var redan uppgjort, innan ni kom hit. Icke sant Jan, vi hade ju redan allt klart oss emellan?»

Det susade för Jans öron. Trettio riksdaler, trehundra, sexhundra — allt blandades om hvart annat i hans hufvud — och så herr Fährings sista fråga.

»Jag tror det,» svarade han slutligen förvirrad och nedslagen, »ni lofvade mig sex riksdaler.»

»Sextio,» rättade herr Fähring.

»Sexhundra,» afgjorde den främmande, »sexhundra, eller för pocker i våld, stämmer jag er icke inför rätta för bedrägeri emot pojken.»

»Men är ni då rakt från vettet, kapten Qvist? Sexhundra riksdaler åt en sådan slyngel! Hvad skulle han göra med en dylik summa?»

»Det angår er intel!» svarade herr Qvist barskt, »ni betalar hvad jag sagt eller låter mig få perlorna. Jag går genast till borgmästaren och deponerar summan hos honom, till dess hans fader eller förmyndare infinner sig för att taga ut densamma.»

»Åh, den stackarn har intetdera.»

»Så mycket större skäl att se till, att han ej blir förfördelad.»

»Jan, min gosse,» herr Fährings röst fick härvid ett riktigt faderligt tonfall, »kan du tåla det här? Kan du fördraga, att din fostermors släkting blir så här behandlad? Svara blott, om du ej anser det rättare, att ord och aftal böra gälla.»

»Då blir det vid sex,» svarade Jan, stolt upprätande sitt hufvud, ehuru tårarne nästan qväfde hans röst, »men nu är det också sista gången, jag handlat med er, herr Fähring.»

»Jag protesterar, jag protesterar i rättvisans namn!» parlamenterade den tjocke kaptenen. »Herr stadsfiskal! herr stadsfiskal! Det var väl att ni kom häråt,» tillade han, öppnande bod-dörren och vinkande åt en förbigående herre, »vill ni vara god och stiga in på ett ögonblick?»

»Ni blandar er på ett högst besynnerligt sätt i mina angelägenheter;» anmärkte den för-orättade guldsmeden höfligt, »åtminstone förefaller det mig såsom min obestriddiga rätt att ensamt bestämma, hvem jag hit vill inbjuda.»

»Hvad står på?» frågade med en viss embetsmyndighet den inträdande stadsfiskalen, »har kapten Qvist kommit i delo med bror Fähring?»

Med några ord förklarade kaptenen förhållandet. Guldsmeden försvarade sig, Jan togs i förhör, frågor och motfrågor korsade hvarandra. Under loppet af debatten angreps fiskalen af en betänklig hosta. Slutet blef, att herr Fähring sköt affären ifrån sig med en ed, att kaptenen upptog sin plånbok och uppräknade sex hundra riksdaler, hvilka han öfverlemnade i fiskalens händer, hvarefter han belåten instufvade perlorna i sin portmonnaie och att de båda sist-nämnde herrarne, åtföljde af Jan, vandrade af till borgmästarns bostad.

Denne dag utgjorde en vändpunkt i »Röse-Jans» lif. Han var nu »kapitalist,» hade funnit en beskyddare och endast få dagar derefter finna vi honom som väl bestäld kajutvakt om-

bord å briggen »Hoppet,» hemma i Hernösand, när denna för jemn sträckbog styrde ut från Luleå ytterredd. Stående på fördäcket betraktade han med tankfull uppsyn den allt mer och mer försvinnande kusten, till dess kaptenen, den oss redan väl bekante herr Qvist, med ett kraftigt slag på sin skyddslings skuldra väckte honom ur denna tankfullhet.

»Se så, morska dig nu, pojke!» uppmanade hans raska, godlynta röst. »En sjöman bör ej låta sina ögon fastna på stranden, ty då har han med sig en öfverflödspackning af hemlängtan och svärmod, som han sedan sällan rår med. Höger om! Der har du hafvet, en väg utan mått och gräns, ty den sträcker sig rundt omkring jorden, och man kan följa den så långt man vill. Det är den vägen, vi nu skola beträda, allt under vår Herres och svenska flaggans skydd. Den duken har en förunderlig egenskap. Ingen, som inte har det klart med sitt samvete, kan någonsin rätt betrakta den; men girar inte det på snedden, så gifs det intet, som mera sätter upp kuraget i ett människobröst, än dender blågula lappen der uppe i masttoppen. Fresta på, Jan, se huru grannt och frimodigt hon svajar!»

Jan förstod endast dunkelt hänsyftningen i kaptenens ord, men de gifvo en ny hållpunkt åt hans tankar. »Rundt omkring jorden!» Hvad kunde väl menas dermed? Huru var något sådant möjligt?

Han vågade likväl icke genast spörja sin beskyddare derom, men på aftonen sedan han afdukat qvällsbordet och kaptenen befalde honom gå till kojs, stälde han sig vid kajutdörren, förläget vridande sina tummar.

»Gitter jag fråga något?» började han, »kapten blir väl icke ond på mig?»

»Beror på hvad frågan gäller: Du har väl icke ännu hunnit komma i lufven på kockspojken heller?»

Jan log.

»Nej, icke ännu,» svarade han frimodigt, »det är allt om något annat.»

»Nå låt höra.»

»Jo, jag skulle allt be att få fråga om hafvet verkligen löper rundt omkring jorden, och om man kan komma om henne bara med att segla rakt fram?»

»Nej, du, det fins allt många krokur i den långdansen; men omkring henne kan man komma i alla fall. Men hvarför vill du egentligen veta detta?»

»Jo, för jag har läst i konung Davids psalmer, att Gud hafver grundat jorden på hafvena, och att Han håller allt vattnet tillsammans såsom uti en lägel med sin hand, och jag ville allt gerna veta huru Han ställt ihop'et.»

»Så, du vill det,» svarade kaptenen småleende, icke utan en viss öfverraskning betraktande sin nye yrkessven, »nå väl, det kan nog låta sig göra, men så alldeles i rippet går det ej.» Pekande på en vid en krampa i väggen fästad glob fortfor han: »Här ser du emellertid jordkulan och jag ger dig rättighet att på lediga stunder studera den. Jag skall också gifva dig en bok till förklaring öfver hvad du på den ser afbildadt; men allt med vilkor att du inte försummar tjensten och inte gör någon af dina kamrater förfång. Se så, i väg med dig nu! Läs ditt »Fader vår,» innan du läg-

ger dig, och bered dig på att blifva purred
klockan fem. Godnatt!»

»Godnatt, kapten och tack!»

Härmed ändade den första dagen af »Röse-
Jans» sjömanslif, men om natten drömde han
huru han seglade jorden rundt omkring och huru
han vid återkomsten till Luleå såg Elsa stående
på stranden, tillhviifande honom ett gladt väl-
kommen med svenska flaggan.

Vi förflytta oss nu till Storlyckan. Det är
Söndag. Husfolket har nyss återvändt från kyr-
kan, middagsbordet i den stora dagligstugan har
likväl redan hunnit blifva afdukadt och på nytt
öfvertäckt med en snöhvit duk, hvarpå husmo-
dern som bäst ordnar en rad med kaffekoppar,
under det en af tjenstflickorna inbär den stora
silfverkannen med sitt välluktande, rykande inne-
håll.

Denna kanna är en slägtklenod i familjen,
ärftlig inom den sedan halftannat århundrade,
likasom den förut omnämnde bibeln och icke
oftare begagnad än vid vissa betydelsefulla fa-
miljefester och »minnensedagar.»

Det är således en sådan i fråga. Man ser
det ej blott på den nyskurade stugan och för-
stugan, den omsorgsfullt sopade och finkrattade
gårdsplanen och den löfbeklädda trappan — ty
det är mor Kristerссоns sed att så vilja hafva
det på söndagarna — utan ännu mer på den
med lóf och kransar prydda stugan, på den med
brokiga dukar utsirade högsätesbänken, der hus-
bonden har sin plats och på den högtidliga

stämning, som tyckes rådande hos det i stugan församlade laget.

Detta består dock med undantag af den redan bekante herr Fähring — sväger till nämndemannen såsom vi minnas — hans fjortonårige tvillingssöner och Arent Kristerssons närmaste granne, kyrkovärden Person med hustru och son — en sextonårig, rödfnasig ungdom — endast af gårdens eget folk, dottern Elsa, gamle korporal Utter — mor Kristerssons fader — husbondsrängen Anders, »ässjekarlen» Ola, tvenne underdrängar samt fyra tjenstflickor.

Mor Kristersson är en qvinna af medelmåttig längd, snarare fet är mager, med ett fint, blekt ansigte, i hvilket både saktmod och beslutsamhet stå att läsa. Hon rör sig med ett naturligt behag, och den hvita kambricksduken, som betäcker hennes hals, är ledigt och smakfullt hopfastad. Vid hennes sida står Elsa. Med den hos barn vanliga ifvern att vilja »hjelpa till», fördelar hon det nybakade kaffebrödet, tunnråna, våfflor, saffransbullarne och pepparkakorna i vissa lika stora portioner, jemnt efter kopparnes antal. Men huru upptagen hon än synes af denna sysselsättning, hvilat dock ett visst missmod öfver hennes drag, och de blå ögonen stråla ej så klart som vanligt.

Arent Kristersson, sittande i den redan beskriofna högsätesbänken, stöder armbågen mot det bord, vid hvilket hans hustru och dotter syssla, en rättighet, den han som husfader ensam kan tillåta sig. Äfven i hans anlete spåras i dag ett uttryck, som är främmande för hela dess karaktär, ett uttryck af osäkerhet och dämpad oro. Det har icke undgått någon af hans

omgifning, att han sedan några dagar tillbaka ej är vid sitt förra humör, men respekten för husbonden är alltför inrotad, att man skulle kunnat våga en antydning eller förfrågan i denna riktning. I tysthet hade man likväl gjort den reflektionen, att förändringen inträffat samtidigt med den utmärkte racetjurens förolyckande. Det ansågs icke heller vara så underligt, om husbondens lynne lidit deraf, ty detta djur var med stora omkostnader införskrifvet från Holland och var i sitt slag det enda inom länet.

Sedan kaffet blifvit drucket, matmodern be-tackad, och det rara brödet vederbörligen be-prisadt, höjer Arent Kristersson sin röst, men med ett tonfall, hvares förändring ej undgår någon af de närvarande. Den vanligen höga och starka klangen i denna röst låter nu undertryckt, ja, nästan brusten.

»Vänner och grannar!» säger han. »Ni ha visat mig och min hustru ära genom att ihågkomma denne dag, som för oss har en så stor betydighet. Jag hade först ämnat fira den på ett mera festligt sätt, men jag har föredragit att endast med mina närmaste vänner och mitt husfolk upplifva dess många minnen. Det är i dag trettio år sedan jag tillträdde denna gård, tjugufem sedan jag här firade mitt bröllop och tio år sedan Elsa, mitt yngsta och numera enda barn, blef mig gifvet. Det har behagat en all-vis Försyn att hädankalla mina tre söner, men med undantag af dessa bittra förluster har jag åtnjutit en lycka och framgång, som jag tacksamt erkänner. Jag har därför tänkt på att gifva något tillbaka åt Honom, som beskärt mig det goda jag åtnjuter. För den skull har jag i dag

i kyrkhåfven nedlagt 500 riksdaler, med förbehåll att denna summa skall förräntas för socknens räkning till något framtida, allmännyttigt ändamål, som det får bero på tiden och omständigheterna att bestämma; dock får under min lifstid ingen, vare sig större eller mindre del af detta penningebelopp, utan mitt tillspörjande och bifallande användas och tillgripas. Jag har endast velat säga eder detta, på det ni må inse, hvarför jag icke firat dagen med något storkalas, som hela socknen väntat, och på det ni må kunna jäfva det påståendet, att Arent Kristersson mera fikar efter yttre prål och berömmelse än efter goda gerningar.»

En ljudlös tystnad följde på dessa ord, ty en dylik frikostighet kunde ej framkalla annat än den största häpnad, helst det för alla var en välbekant sak, att Arent Kristersson framför mången annan höll penningen kär. Uppoffringen af en så stor summa motsvarade också sitt tredubbla belopp i våra dagar. Denna tystnad öfvergick dock snart till ett bedöfvande sorl, hvarigenom man gaf luft åt sin beundran. Märkbart olika var dock uttrycket för den bifallsyttring, som förkunnandet af detta »stordrag» framkallade hos de tillstädesvarande. Herr Färing upptog sin rikt förgyllda snusdosa, knäppte den betydelsefullt tre gånger på locket och framräckte den med en liten blinkning åt sin sväger, som likväl med allt förbiseende af den möjliga ironien, för denna gång afböjde undfågnaden. Kyrkovärden Person slog sig så kraftigt på knäet med sin hatt att kullen remnade i fyra delar, och »ässjekarlen» draggade fingrarna så effektivt genom sin röda lugg, att den bokstaf-

ligen spred gnistor omkring sig. Husbonddrängen löste upp sin halsduksknut tvenne gånger, så fördubbladt blef honom behovet af luft, och samtliga qvinnfolken snöto sig af rörelse. På dessa primärafflekter följde utrop af särskilda slag, modulerade efter en ganska omfattande skala.

Kyrkovärden Person lyckades först finna ord, hvilket väl var på tiden efter alla dessa mimiskt-plastiska förberedelser.

»Skam för den som säger så!» utbrast han med ifrig, nästan andfädd stämma. »Ni är en karlakar! Arent Kristersson! En riktig karlakar!, som letar efter sin like både i syd och nord. Jag känner en, som länge både vetat och förkunnat detta!»

»Jag känner en mä',» instämde »ässjekarlen» hänryckt, »gör mig det efter den som kan, prost eller prostelyt, länsman eller domarhöfding. Jag tror de bli stapplande allesammans!»

»Nej, hör på Ola! Han talar snart omkull sjelfvaste nämndeman,» vågade sig husbonddrängen att anmärka. »Får jag nu hållas en stund, så tör väl jag också få ett och annat ord ur halsen. Heder och tack på socknens vägnar! När jag blir min egen och får gård och grund, vet jag nog hvad pengarne kunna användas till.»

»Så, du har någon fundering Anders?»

»Jo, jo men; till betalande af utskylder för alla nybönder!»

Denna såkallade »fundering» framkallade en allmän skrattselfva.

»Anders är om sig, det kan man höra!» utlät sig tinge Bengt Person käckt, »om jag fick föreslå...»

»Nej håll!» afbröt Arent Kristersson tvärt. »Ni ha icke lagt märke till mina ord; tiden och omständigheterna komma att afgöra den här frågan, och du, Bengt Person, behöfver minst tio år till, förrän någon kan komma att lyssna till hvad du föreslår. Dermed är intet ondt ment, endast att märka, att det är skilnad mellan en kott och ett furuträd.»

Denna tillrättavisning framkallade en riktig morgonrodnad på ung-Bengts kinder, medan öfver mor Persons trindlagda ansigte utbredde sig en flod af äkta karmosin. Den nymanglade näsduken genomgick en förnyad valkningsprocess emellan hennes glatta fingrar, under det kyrkqvården sjelf drog in knäet, så att det knakade deri. Men som Person var en man med »vuer», till hvars framtidsutsigter alltid sällade sig möjligheten för ung-Bengt om husbondeväldet på Storlyckan, fann han genast rådligt att bekämpa den förtrytelse, som han genom den oförsigtiga knärevolten låtit komma sig till last.

»Mycket sant granne, mycket sant!» yttrade han därför med en reglerande harkling, »det är allt en stor skilnad på kotten och furan, ehuru den ena växer ut ur den andra under tidens lopp, alldeles som förståndet växer ut ur hufvudet på ungt folk, bara de få tillräcklig tid på att samla det.»

»Och rådrum att begagna det, det är knuten!» tillade herr Fähring med sitt egendomliga smil.

»Ja visst ja, och rådrum att begagna det, det är mycket riktigt, och derpå kommer det också på det hela taget allrämest an.»

»Ni är en »klöftig» karl, herr Fähring, det har icke blifvit sagdt i vädret om er,» komplimenterade åter »ässjekarlen», »för Gu' sätter ni icke alltid ert snille rakt i hasorna på folk!»

Denna anspelning var icke utan sin udd. Herr Fähring var en ökänd processmakare och en ganska uppöfvad advokat. Att »drilla» med domstolen och »klå sina vederparter ända in på bara benen» voro de talesätt, hvarmed man betecknade dessa hans egenskaper; men dylika omdömen generade honom ej, snarare utgjorde de i hans ögon ett smickrande erkännande af hans begåfning. Ässjekarlen belönades också med en pris, hvars verkan förspordes ända ut på gården.

Kaffet blef nu utburet; i stället framsattes nu tvenne stora silfvertumlare med färsköl, och det äldre manfolket började tända piporna. De yngre af sällskapet blickade deremot långtausfullt mot dörren, ty »bollkastningen, enkleken och klappringen» väntade utanför den.

Den norrländska allmogens sed att komma tillsammans är mycket enkel; man ordnar sig i flockar och vandrar genom byn. Der man stöter på den största flocken göres halt, och der taga lekarne vid. Detta sker vanligen i någon förnämligare bondgård, likväl utan någon beräkning på förplägning af något slag. Stundom kan sådant likväl hända. Vid tidpunkten för vår berättelse bjöds ännu på »sirapsdopp,» en traktering som ingalunda blef försmådd. Man uppstjelpste sirapen i en skål och uppradade de till »doppet» bestämda kringlorna på ett fat; derpå grep hvar och en verket an med broderlig sämja och endrägt.

Denne dag hade mor Kristersson beredt sig derpå; men änskönt hvarken sirapen eller kringlorna voro synliga, hade ungdomen likväl fått nys derom och kastade nu spejande blickar utåt landsvägen, derifrån man snart kunde vänta en kavalkad. Ingen vågade likväl härvidlag gifva sin otålighet tillkänna, ty det var Arent Kristerssons sed att hvarje söndagseftermiddag läsa några kapitel ur bibeln för sitt husfolk, och förrän detta försiggått, var det icke tänkbart att aflägsna sig ur dagligstugan.

Tecknet dertill gafs dock temligen snart, i det husbonden vinkade åt Elsa att nedtaga bibeln från vägghyllan.

Man må tro på omedelbara ingifvelser eller ej, så inträffa likväl stundom händelser, hvilka gå klenrogenheten nära in på lifvet. En sådan dolde sig obestriddigt i barnets fråga.

»Far, vill ni ej i dag läsa för oss ur gammelmors bibel?»

»Det var ett godt infall», svarade Arent Kristersson hastigt. »Jag har ännu icke öppnat den, sedan den kommit i min ego; men i dag är just rätte dagen. Den boken har medfört välsignelse åt vår släkt. Gifven som bröllopsgåfva åt min fars farmor och sedan dess alltid förvarad af släktens äldsta medlem, kan man från den nämnda dagen räkna dess stigande anseende och förkofran. Men huru kom du att tänka härpå, Elsa?»

Elsa nedslog ögonen och skyndade sig ut i »främmandstugan» för att hemta den gamla klenoden. Belastad dermed, ty den utgjorde med sitt tunga läderband och sina bastanta silfverknäppen för henne en hel börda, återkom hon

snart och lade den varligt på bordet framför sin fader.

»Huru kom du att tänka på denna bibel, Elsa?» upprepade han meningsfullt, »nå barn, du vet väl att jag brukar vilja ha svar när jag frågar.»

»Jag tänkte på den... emedan... emedan jag kom ihåg Jan,» svarade flickan tveksamt. »Han hade bort vara här i dag, far! Hade han icke det?»

»Han ville det icke sjelf, det hörde du!» svarade fadern barskt. »Låt det nu vara nog om honom; jag bjuder ingen två gånger.»

Med dessa ord uppknäppte han de starka knäppena och vek om permen.

»Se här hafva vi vårt stamregister!» yttrade han stolt, kastande blicken på de vidhäftade pappersbladen, å hvilka en sträcka af namn, med bifogade födelse- och dödsår, vigselanteckningar m. m. följde hvarandra. »Det var en god tanke af vår släktfader att påbörja det, ty det är af större vikt än man tror att känna sin härkomst och veta något om sina förfäders lif, man känner sig derigenom liksom mera ansvarig för sitt eget. Här äro fördenskull alla märkligare tilldragelser anförda som öfvergått släkten. Men det der skola vi sedan genomgå om du vill, sväger. Jag ser att »gammelmor» fullföljt anteckningarna med att införa namnen äfven på dina och mina barn.»

»Hören nu Esaia:»

»Ve dem, som orätt lag göra och vrången dom skriva, på det de skola vränga dens fattigas sak och bruka våld uti de eländas rätt i mitt

folk, så att enkor måste vara deras rof och de faderlösa deras byte.»

»Hvad vilja de göra på hemsökningens och olyckans dag, der fjerran efter kommer? Till hvem vilja de fly om hjelp? Och hvar vilja de låta sin äro?»

Han fortsatte med läsningen till kapitlets slut, derefter böjde man sig ned till en kort bön, och dermed var andaktsstunden avslutad.

De unga lemnade hastigt stugan; endast de äldre stannade kvar och jemte dem Elsa, som oafslätligt hade sina ögon fästade på bibeln, liksom väntade hon från den någon hjelp för den oro, hvaraf hon syntes besvärad. Förgäfves uppmanade henne de båda ungherrarne Fähring att deltaga i den redan ordnade »klappringen», hon afböjde det helt kort, under förebärande att hon först måste bära bibeln tillbaka i främmandstugan, men att detta ej kunde ske, förrän fadern derom gifvit befallning.

»Nu kunna vi kasta en »titt» i den der slägtlängden,» yttrade nämndemannen om en stund, »du har kanske aldrig sett den förr, svåger och icke heller jag på länge. Den första anteckningen är gjord i dag på dagen för ett-hundrafemtio år sedan, mina stamföräldrars bröllopsdag. Ja, har icke vår Herre haft *den* i åminnelse lika väl som vi sjelfva, ty rätt många af släkten äro födda och döda på denne dag, utom alla de par, som blifvit vigda på densamme — hvilket då de sjelfve kunnat bestämma. Se här ser du också huru det just var på den dagen, som min farfar fick sin stora guldmedalj af kungen för forssfällningar nedanför Bodträsket och här huru Krister Jansson — far min —

blef kallad till riksdagsman 1813 på samma dag. Här ha vi sedan mitt namn: född — gift — hm, hm — och här alla mina barns. Näst derefter står hustru din upptagen och så du sjelf, sväger Fähring. Ja, ja, du behöfver icke skämmas för att ha kommit hit. Sedan stå pojkarne dina, — allt i ordning som sig bör — och sist Gustafva — syster min — som dog ogift vid nitton års ålder. Hvad är det här? Gustafva Kristers..dot..ters ..o..o..äkte son, Jan Gustaf f..ö..dd den 16 Ok.. Oktober 18..» stafvade nämndemannen förbluffad, i det han slog näfven i bordet. »Nej, det här hänger inte rätt ihop. Gammelmor var ej rätt klok de senare åren, — och hennes svaghet för den der vettvilligen har gått så långt, att hon kilat in honom i slägtlängden. Men se *der* skall han icke stå längre, det blir jag man för! Tvi sådan uselhet, tvi!

Arent Kristersson var alldeles askgrå i ansigtet, och den förhatliga anteckningen skulle inom ett ögonblick varit afsliten från bandet, såvida icke en tung hand hejdande lagt sig på hans arm.

»*Ve dem, som vrången lag göra och orätt dom skrifea, på det de skola vrånga dens fattigas sak och bruka våld uti de eländas rätt, upprepade högtidligt korpral Uppers stämman. »Förhastad dig icke, min son, och drag icke domen öfver dig sjelf. Gammelmor var en rättskaffens qvinna, som alltid gaf riktigt besked. Kanske kan det vara värdt att låta efterse i kyrkoboken, innan du beröfvar barnet dess rätt att varda här inskrifven.»*

»Dess rätt!» upprepade nämndemannen harmsen, »dess rätt! Hvad säger du härom, svåger Fähring, hafva oäkta barn någon rätt?»

»Och det kan du fråga, som suttit nämndeman i tolf år,» svarade guldsmeden spefullt, »och som dertill så styft handskats med din bibel! Hvilken rätt tillämpade väl fader Abraham, när han dref Ismael ut i öknen? Vardt han kanske upptecknad på den israelitiska stamtaflan?»

»*Förbannad vare den, som flyttar sin nästas rämärke*, heter det i Skriften.» Låt namnet stå kvar, Arent Kristersson, till dess du öfvertygat dig om orättmätigheten deraf. Barnet har väl haft faddrar och modern kyrkogångsvittnen, kanske veta de något derom.»

»Nå väl, svärfar, jag skall låta vara't för eder varnings skull, men i morgon går jag till presten och anställer räfst; till dess, vänner och grannar, knysta vi icke ett ord vidare om den saken.» Och det blef som nämndemannen sagt; man »knystade» icke mer derom under hela den dagen, men den märkvärdiga anteckningen stod liksom aftryckt på de tillstädesvarandes anleten, och ingen raderknif skulle kunnat utplåna den.

Då nämndemannen påföljande dag hemkom från presten, märkte man lätt att något var i olag. Alla fibrer i hans anlete tycktes hafva slaknat, och han stod i synbar strid med sig sjelf om hvad rätt och pligt bjöd. Efter en stund sammankallade han alla de äldre medlemmarne af sin familj och inneslöt sig med dem i »främmandstugan».

»Nå,» utbrast herr Fähring spefullt, »har du kommit till någon lösning af den der viktiga frågan ännu? Skall Kainsmärket stå der det står, till fulländande af släktlängden, eller har presten bragt dig på andra tankar?»

»Det är icke presten jag rådfrågat utan kyrkoboken,» svarade Arent Kristerson stolt, och i den förekommer ingenting om saken, men jag har funnit någonting annat här» — han nedtog härvid bibeln från vägghyllan och lade den uppslagna framför sig på bordet — »och det är fördenskull jag kallat er tillsammans.»

»Se här,» fortfor han med vekare stämma, sedan han ur en lönficka, belägen i den inre delen af permen uttagit ett redan gulnadt papper, »ett erkännande af Gustafva, att hon är mor till Jan Gustaf, hvilket erkännande är bekräftadt af »gammelmor,» som närvarit vid hans födelse och af din hustru, svåger Fähring, som bevittnat hans dop. Men jemte detta intyg fans här också ett bref, skrifvet af Gustafva och stäldt till mig. Detta bref behöfver jag icke uppläsa, det hör mig ensamt till; men må vi förlåta den förvillade, skänka frid åt den döda och icke mer ihågkomma hennes skuld.»

»Amen!» ljöd högtidligt korpral Uppers stämma.

»Men,» vidtog åter nämndemannen med sitt vanliga stolta tonfall, »må vi derföre se till hvad vi äro skyldiga oss sjelfva, vår slägts anseende och vårt namn! Skall det förvara denna fläck till evärdeliga tider? Det är derom jag för sista gången vill höra eder mening!»

»Finnes ingen annan namnteckning å intyget än de der tre aflidna qvinnornas?» frågade med advokatorisk fintlighet herr Fähring.

»Ingen, som du sjelf kan se,» svarade nämndemannen, i det han räckte honom papperet.

»Och ingen anteckning gjord i kyrkoboken?»

»Nej, ingen.»

»Icke heller någon bekännelse aflagd inför presten?»

Arent Kristerssons anlete blef krithvitt.

»Tillkommer det oss att forska derefter?» frågade han med en skarp blick på svågern.

»Också inverkar det icke alls på saken, äfven om en sådan blifvit gjord,» genmälde denne lugnt, »bladet kan gerna lösryckas från sitt band och det här uttyget förstöras. Dermed är skymfen för alltid utplånad.»

»Låt namnet kvarstå, Arent,» yttrade nu mor Kristersson mildt, »och gör icke halfgjordt arbete. Du har förlåtit modern, låt då icke barnet gälda hennes fel. Guds mäktiga nåd ensam kan utplåna fläcken, som kanske blifvit lagd till ett märke på vår egen väg.»

»Rättså, dotter!» vidfogade Utter bifallande, »ett märke till afvikelse från högmodets glänsande stråt.»

»Ja, gerna för mig!» instämde herr Fähring obesväradt. »Mitt namn är det icke, och jag har hvarken skam eller skada deraf. Förstöres anteckningen, sker pojken intet förfång; han har lika liten rätt att bli erkänd af släkten som han haft rätt att taga arf efter den; men anser ni att namnet af denne vanbörding icke förnärmar er, då kunnen I vara fullkomligt lugna för mig.»

Nämndemannen hopdrog barskt sina ögonbryn och betraktade sin sväger med en lång, forskande blick.

»Men, om det verkligen skulle komma i fråga att skifta arf med denne »vanbörding,» hvad skulle du då säga?» frågade han.

»Ah, det är omöjligt!» svarade guldsmeden lugnt, »alldeles blankt, rent omöjligt!»

»Säger du det, svåger?» åtsporde honom nämndemannen högdraget. »Jag för min del tänker icke så. Sedan jag nu vet, att Jan är min systerson, ämnar jag till sista öret återbetala honom den del, jag uppburit af hans aflidna moders fädernearf, likasom allt det, som tillföll mig genom klandret af gammelmors testamente, och jag har räknat på, att du skulle känna dig villig att göra detsamma.»

Om blixten slagit ner för guldsmedens fötter, hade han icke kunnat blifva mera häpen. Hade hans svåger förlorat förståndet, då han ämnade skänka bort minst sagdt ett par tusen riksdaler, under det han lade så stor vikt vid några skrifna ord, som icke tycktes herr Fähring själf värda en vittnen?

»Jag! jag villig att bortgifva mina barns arf åt den der odågan, som icke eger minsta stöd för ett slikt anspråk,» stönade han nästan andlös af förargelse. »Nej, förlåt mig, det kan aldrig komma i fråga, och du svåger borde i sanning blygas att föreslå mig något sådant. Skänk bort dina pengar åt hvem du vill, åt första tiggarrunge, som kommer i din väg och lef sedan på det der storartade slägtnamnet, som icke är känt af någon menniska på andra sidan socknegränsen. Jag tänker inte följa ditt exempel!»

Med dessa ord steg herr Fähring upp och lemnade rummet.

Arent Kristerson slog igen sin bibel och satte den åter upp på vägghyllan; det omtvistade bladet var räddadt för denna gång. Var det mor Kristerson och korpral Utter, som hade segrat eller var det icke snarare en från den eviga sanningens ljusflöde utgången stråle, som brutit sig väg till ett människohjerta och *der-öfver* tillkämpat sig seger?

En kort stund efter den utbytta meningstriden uppbröto guldsmeden och hans båda söner från Storlyckan, skuddande stofet af sina fötter.

Ännu samma dag sändes ett bud ut i byn för att uppsöka Jan, men ingen visste, hvart han tagit vägen. Omsider upplystes dock, att man sett honom vandra söderut, förmodligen till staden för att upphandla metref och krokar.

När morgonen grydde sågs Arent Kristerson i sin präktiga, gulmålade pinnkärria styra kosan åt samma håll. De underrättelser, han erhöi i staden, bredde ett moln öfver hans panna. Man sade honom, att den gosse, han sökte, nyligen blifvit påmönstrad, och att fartyget redan lemnat hamnen. Några obestämda anspelningar om perlorna och den genom dem hastigt förvärfvade rikedomerna nådde äfven hans öron, men dem tog han för idel barnsagor, vid hvilka han ej fäste någon vikt.

Tio år hafva förgått sedan den dag »Röse-Jan» öfvergaf hembygden, tio år, som ingalunda spårlöst bortsopats af tidens vinge. Under dessa år af Oskar Is milda styrelse hade en betydlig

omgestaltning egt rum i statsförvaltningen, och mången stor idé hade efter genomgången födslovända vunnit insteg i det allmänna medvetandet och befästats som lag. Bror och syster stodo nu som likställiga arftagare i föräldrarnes bo, qvinnan hade tillerkänts rättighet att sjelf förfoga öfver sin egendom, och folkundervisningen, hvars frö behöft sekler för att frambringa grodd, utbredde sig nu likt en lummig krona öfver hela landet. Ja, der hade sväfvat många lifsfläktar öfver Sveas bygder, hvilka framdrifvit nya skott på Ygdrasils gamla stam.

Men icke heller för de i denna berättelse framställda personerne hade tiden stått stilla, äfven för dem hade nornorna spunnit sin tråd. I det förflutna hade intvinnat sig mången grönskande qvist, ja, till och med mången doftande blomma, men också hade der bortfallit mångt vissnadt löf och många härjade kronblad. Nu flätade sig nya qvistar in, och nya färger blandade sig i tråden, men framtidens hand skulle bestämma, om de komme att ega bestånd eller ej.

Äfven Storlyckan hade i yttre afseende undergått förändring; de rödmålade husgafarne och de blanka väderflöjlarne afspeglade sig icke mer i den förbiflytande elfven. På samma ställe stod nu ett annat hus, mycket mindre till sina proportioner, men vackrare till sin form. Det var ett nybygdtt skolhus, det allra första i denna nejd och derfor ett föremål för allas tveksamma undran. Kommunen hade uppbyggt det, till god del med de af Arent Kristerson tio år derförinnan donerade medlen, och samme man hade nu dertill skänkt grunden.

Sedan en vådeld förstört den äldre byggnaden, och den förut så förmögne nämndemännens tillgångar, genom flera på hvarandra följande missväxtår, blifvit betydligt förminskade, uppstod hos honom tanken att till sin första disposition lägga äfven den ödelagda tomtplatsen. Denne tanke vann allt mera fäste, och i stället för att uppbygga ett nytt hus till bostad åt sig sjelf, iståndsatte han för detta ändamål en sidoflygel, hvilket blef betydligt billigare och äfven ledde till ett dubbelt syfte, ty Arent Kristerson hade med varmt deltagande omfattat folkskolefrågan, så snart den allvarligen bragts å bane. Nu stod, som sagdt, det nya skolhuset der, fullt färdigt med inredning och materiel, väntande blott på invigning.

Ännu hade den nyutnämnde läraren icke infunnit sig. Han hade låtit veta, att han icke var att förvänta förr än den trettioförste Augusti. Den förste September skulle invigningen ske och läroåret dermed taga sin början.

Den utsatte dagen var mer än halftiden, men ännu syntes läraren icke till, till stor fögnad för den liffiga och brådskande memmiskoskara, som var samlad å skolhusets gård för att, morgondagen till ära, uppresa en majstång. Sjelfve skolsalen var redan smyckad med fanor och blommor, och hvarje pelare i den öppna verandan bar sin särskilda löfranka, sträckande sig i festoner från den ena till den andra. Huru bra att få hela stäten färdig, innan den viktiga personen hunne anlända! Så tyckte visst något hvar, och därför sökte man också att öfverträffa hvarandra i beställsamhet och ifver. På trappan till flygelbyggnaden sutto nämndemannen och

hans hustru, jemte ett annat äldre par och öfver-skådade de ungas arbete.

Arent Kristerson hade åldrats betydligt. Den förr så högburna gestalten hade blifvit böjd, hjessan kal och håret gråsprängdt, men öfver det färade anletet hvilade nu ett uttryck, som förr var alldeles främmande för detsamma, ett uttryck af mildt allvar och stilla frid. Småleende betraktade han den brokiga taflan framför sig, yttrande nu och då några ord till råd och rättelse för de arbetande, under det han för resten samspråkade med sina grannar. Mor Kristerson hade mycket skonsamt berörts af de förbiilande åren; hon bar ännu samma prägel af yttre och inre finhet, som då vi senast sågo henne. Halsduken var hopfästad på samma vis, och hennes rörelser utmärkte fortfarande samma lugna värdighet. Kyrkovärden Person kråmade sig ännu som förut och hans gumma valkade beständigt näsdüken på det gamla sättet mellan sina händer. För öfrigt märktes föga någon annan förändring på dem, än att Persons näsa och hakspets kommit ett godt stycke närmare hvarandra och att hans »husära» i det närmaste fördubblat sitt omfång. Det var detta värda par, som jemte nämndemannens suto på trappan.

»Hurra!» ljöd det nu ifrån de ungas led. Nu var stängen rest, den stod der så hög och grann med sina långa utsträckta armar, behängda med kransar och brokiga band, samt svenska flaggan svajande i toppen. Elsa hade ditknutit den, och nu sprang hon upp på trappan till föräldrarne, förtjust betraktande hela ståten.

»Är den icke vacker, far? Ha vi icke heder af stången, mor?» frågade hon med glädjetindrande ögon.

Men nu hördes ljudet af en kärra.

»Se så, bort med löf och ruskor nu!» utbrast hon, i det hon nästan flög tillbaka och med famnen full med qvistar visade de andra väg till ett lider, dit allt det öfverflödiga och kasserade materieleet i hast blef inföstat. I ett nu var gården så ren, som om den hade blifvit sopad, och i detsamma rullade ett åkdon in på gården.

»Är det bara du, Sven!» utbrast Elsa, när hon fick syn på den åkande, en helt ung prestman, som vig och lätt hoppade ur kärnan.

»Ja, det är *bara* jag!» svarade den tillfrågade i samma lätt skämtande ton, under det han fattade hennes hand och trohjertadt blickade henne i ögonen. »Jag tror du är litet fnurrig, hvasa? Men ser du, jag kunde inte komma förr; en prest kan ibland få förhinder.»

»Också ha vi nu försökt att reda oss utan dig så godt vi kunnat,» svarade den unga flickan småskrattande, »och nu får herr magistern vara nöjd med hvad vi bondfolk åstadkommit.»

»Herr magistern» påtog sig en mycket sträng min och betraktade festprydnaderna med särdeles kritiska blickar.

»Här kunde göras många anmärkningar,» yttrade han, leende i mjugg åt sin egen kritik, »framför allt den, att ni för mycket slösat med edra håfvor. Den der verandan liknar ett snår, hvilket det snart sagdt är omöjligt att genomtränga. Betänk, att den nye läraren möjligen kan vara utrustad med en väldig prostmage, den

han omöjligt kan få in genom de här bågvalf-
nen; huru vill du att han då skall bära sig åt?»

»Så du pratar, Sven. Vi ha ju tagit hela
trappans bredd till ingång.»

»Ja, då är det fel i byggnadskonstrukti-
onen.»

»Och det har du icke sett förrän nu?»

»Nej, det har jag sannerligen icke. Posito,
att läraren och lärarinnan någon gång komme
att i bredd passera denna ingång, då kan det
inte aflöpa utan en grundlig skrapning.»

»Jag skall försöka att undvika ett sådant
öde och alltid låta honom gå förut eller efter i
trappan,» svarade Elsa i sin allvarligaste ton,
hvarefter hon skrattande sprang tillbaka till för-
äldrarna, följd af den unge presten.

»Guds fred, morbror!» helsade han, ska-
kande hand med nämndemannen och vänligt om-
famnande mor Kristerson, »glad att se er, kyrko-
värd och er med, mor Person! Hoppas att det
står väl till med er alla?»

Kyrkovärden gaf ett något surmulet svar på
den artiga frågan, med samma hans ögon lik-
som jemförande sväfvade emellan »magistern»
och Bengt, som jemte den öfriga ungdomen be-
fann sig på gården.

Bengt var nu en man i sina bästa år och
ansågs, oaktadt sin röda lugg och sina fräkniga
kinder, för ett af de bästa partierna i socknen,
men han hade ännu icke »kommit sig för med
några giftermålsplaner» efter hvad han sjelf lät
påskina. Dock trodde sig många känna saken
bättre. Det påstods nämligen öfverallt i byn,
att hvarken kyrkovärden eller hans son ännu
slagit de gamla spekulationerna om mågskapet

på Storlyckan ur hågen, oaktadt fader Arents betydligt hopsmälta penningtillgångar. Elsa var nu en gång för alla gubben Persons förklarade gunstling, fast han inom sig nödgades beklaga, att hon ännu icke »fått blicken upp» för Bengts förtjenster, »men det skulle väl komma,» mente han, och unge Bengt hoppades också detsamma.

På senare tid hade der emellertid uppgått ett moln på deras horisont. Detta moln föredde sig under skepnad af den unge pastorsadjunkten, Sven Fähring, hvilken sedan några månader tillbaka var ordinerad till medhjelpare åt deras slagrörde sockenprest. Detta tycktes ej heller vara någon rival att förakta. Sven var synbarligen en framtidsman, hade »goda gåfvor,» förmögenhet, samt ett värdadt och behagligt yttre. Och i sin egenskap af slägtinge hade han kommit på förtroligare fot med sin vackra kusin än någon annan hittills lyckats göra. Han var ofta på Storlyckan, trufdes der godt och blef alltid väl emottagen, men ännu visste ingen med säkerhet om något ömmare förhållande hade uppspirat emellan dem. De hade hvardera på det lifligaste intresserat sig för den nya skolan, och då Elsa, som i Luleå hade inhemtat mycken färdighet i handarbeten samt goda insigter i åtskilliga andra ämnen, beslöt sig för att söka lärarinetjensten vid samma skola, så hade Sven med mycken ifver uppmuntrat henne dertill.

»Nu tycker jag ungdomen kunde taga sig en sväng omkring majstången,» inföll hastigt mor Person, »det var alltid sed förut.»

»Ja, hvarför inte,» svarade Elsa lifligt, »men bara en helt hastig, så att inte gräset blir visset till morgondagen.» »Ringin ut!» ljöd derefter hen-

nes röst glad och klangfull, och innan man visste ordet af, knöto sig hand vid hand, och flickor och gossar hvirflade om i munter dans kring majstången.

Mor Person, ytterst förtjust öfver att hennes förslag så väl slog an, utbytte en förstulen blick med sin gubbe, när hon såg Elsa fatta Bengts hand och med honom tråda dansen. Den beskedliga gumman, sällan van att yttra sin mening och ännu mindre att få den genomdrifven, såg härvid verkligen ut som en höna, den der af en händelse gjort ett fynd. Ja, hon steg inom några minuter betydligt i sin egen aktning och som hon antog äfven i sin mans.

Så ifrigt pågick dansen, att ingen märkte, det ett åkdon nu åter närmade sig gården. Först när det befann sig vid grinden och skjutskarlen hoppade ner för att öppna densamma, stannade hela ringen, och hvarje blick riktades ditåt.

Men kunde detta vara den väntade läraren? I kärran satt en man af reslig växt, med mörkt hakskägg och mustacher. Han bar studentmössa på huvudet och var insvept i en pläd, som denna tid ännu var något mycket ovanligt häruppe.

Kärran stannade. Den resande steg ur, talade några ord vid skjutskarlen och såg sig omkring med synbar öfverraskning. Det festprydda huset, majstången, den dansande skaran deromkring, allt såg ut att slå honom med häpnad. Endast långsamt trädde han framåt, men nu gingo adjunkten, nämndemannen och kyrkörden honom till mötes; han helsade dem med en lätt bugning och räckte den unge presten sin hand.

»Herr Röös, förmodar jag?» frågade Sven och skakade den utsträckta handen.

»Ja,» svarade han kort, »ni tar icke miste.»

»Så var af allt hjerta välkommen till vår ort, och måtte er blifvande verksamhet komma att bära goda frukter för hela vårt samfund!»

»Tack! Det var en god helsning, den bästa jag kunnat få, och med Guds hjälp vill jag försöka hvad jag förmår, så långt mina krafter medgifva! Ni sjelf är, som jag förmodar, prest i denna församling?»

»Blott tillfälligtvis; jag är tillförordnad pastorsadjunkt, och mitt namn är Fähring.»

»Fähring!» Den nykomne riktade en forskande blick på Sven, liksom ville han efter namnet pröfva halten.

»Nämndeman Kristerson,» förestälde Sven vidare, »husbonde här på gården och till en början också er husvärd.»

»Jag har hört, att ni tillsvidare lofvat herbergera mig och får derföre önska »Guds fred» och tacka.» Med dessa ord räckte den främmande långsamt handen åt den gamle mannen.

Arent Kristerson fattade den kraftigt och blickade dervid vänligt på sin gäst, men då deras ögon möttes, bemäktigades han af en underlig, oförklarlig känsla. Han hade sett de der ögonen förr, han hade sett dem skifta med olika uttryck, mången gång hade de äfven föresväfvat honom i nattens dröm, men hvar och när de mött honom förr, det kunde han icke erinra sig.

»Ni är student, herr Röös,» yttrade Sven om en stund, »det hade jag inte väntat.»

Den tilltalade smålog.

»Jag är det egentligen icke mera och har ej heller under mina seminariår någonsin burit min hvita mössa, men i dag tyckte jag mig ega en särskild anledning dertill. Kanske var det blott en slags fåfänga, som förledde mig att just nu påtaga den.»

»Tro för all del icke att jag syftade ditåt. Jag hade sjelf ganska svårt att aflägga den efter min prestvigning. För mig innebar den de båda begreppen *ungdom* och *kamratlif*, och jag vill gerna, om det blir mig möjligt, fasthålla dem under hela mitt lif.»

»Det bevisar, att ni njutit en sorgfri ungdom och med hjertat uppfattat kamratlivets betydelse. Öfver mitt lif har alltid sväfvat en skugga, hvilken hindrat det myckna solljus, som utbredt sig för mig, att fullt belysa min väg.»

»Ni har haft lidanden, sorger?»

»Egentligen endast en, men låt oss inte nu tala derom. Jag känner mig nu så lycklig som det är möjligt, ty jag står nu vid målet för alla min ungdoms sträfvanden. Sjelf ett barn af folket, famlade jag länge efter ljus. En omedveten törst efter kunskaper qualde mig alltid så långt jag kan minnas tillbaka, och när slutligen, genom försynens skickelse, en alldeles oemotsedd källa öppnade sig för mig, öste jag derur med hela min kraft, med själ och håg. Mina lefnadsplaner sträckte sig först åt ett annat håll — jag såg alltid en akademisk lärostol framskymta i mitt framtidsperspektiv — men så väcktes folkundervisningsfrågan till nytt lif, fick växt och styrka, och då kände jag med ens, hvar mitt kall vore att verka. Just åt *folket*, åt mina forne bröder i okunnighetens steniga vildmark,

åt de törstande i dess innersta djup vill jag försöka bringa något af de häfvor, som fallit på min egen lott, och till detta må Gud förläna mig sin välsignelse.»

Den unge läraren hade talat med mycken värma, presten tryckte med rörelse hans hand, och de båda gubbarne, som på några stegs afstånd åhört hans ord, blickade nästan vördnadsfullt på honom.

»Jag ser af dessa tillredelser,» fortfor han, denna gång riktande sina ord till de båda gamle, »att man redan känner intresse för den blifvande skolan, och det glädde mig mycket, när jag redan på långt håll såg den svenska flaggan svaja öfver gården. Jag tog det för ett lyckligt förebud för framtiden och — nästan som ett helsningstecken åt mig sjelf.»

»Jag vet inte om det så var menadt,» tog fader Årent till orda, »min dotter fäste dit duken just innan stängen restes, och hon vet sjelf bäst hvarför. Emellertid är ni hjertligt välkommen, men jag tror, att ett strängt arbete väntar er här, och jag skall säga er, unge man, att i bygder, der inga skolor funnits förr, fordrar man kanske mera af läraren, än han är mäktig att åstadkomma. Man fordrar det af ren okunnighet.»

»Jag tackar er för denna vink, den var öppet och ärligt gifven.»

Läraren höll upp en stund, derpå vände han sig åter till nämndemannen.

»Ni nämnde er dotter nyss, har hon också deltagit i pryndandet af skolhuset?»

»Ja, ja men, hon har varit den första om'et, men det var ju också hennes skyldighet som lärarinna.»

»Lärrinna!» Detta utrop ljöd nästan för starkt, så starkt att det kom läraren sjelf att rodna. »Skall hon bli lärrinna i skolan här?»

»Det var ett par förunderliga ögon de der,» tänkte Arent åter vid sig sjelf »de lysa som eldstrimor tvärs genom natten.»

»Det är åtminstone meningen att pröfva på om hon duger till'et,» svarade han derpå högt, »men hvar är hon då? Skall hon icke komma fram och helsa sin förman välkommen?»

Dessa ord nådde Elsas öron, fadern vinkade och hon trädde fram, litet blygt, litet tveksamt, men då den täcka flickan upphof sin klara blick, i hvilken den renaste oskuld afspeglade sig och liksom forskande fäste den på honom, var »förmannen» hardt nära att tappa fattningen.

Var det väl en bondflicka, som stod framför honom? Den hemväfda bomullstygsklädningen motsade det ej, men dess snitt, symmetriskt slutande sig efter hennes smidiga växt, det hvita, spetskantade förklädet, samt den fina linnekragen, som omslöt hennes hals, och ännu mer, hvarje hennes rörelse vittnade på det tydligaste om en lyckligt träffad förmedling emellan bonde-dottern och den, genom bildningens inflytande, till en annan ståndsklass förflyttade unga qvinnan. Han behöfde icke heller mer än ett ögonblick för att uppfatta detta.

Han bugade sig stunt och sänkte ner sin blick, men då han åter såg upp, räckte han henne handen.

»Låtom oss troget stå hvarannan bi i vårt kall som lärare och lärrinna!»

Han sade icke mer, men det låg något i hans röst, något i hans blick, som kom Elsa att studsa.

»Jag behöfver råd och ledning i allt,» be-
mödade hon sig att framstamma, »ni får derföre
ha mycket öfverseende med mig och godhets-
fullt hjelpa mig till rätta.»

»Det skall jag af allt mitt hjerta,» gaf han
till svar, och dervid sågo de åter på hvarandra.

Men nu blef Elsa blossande röd, hon glömde
att draga handen tillbaka och blickade liksom
förtrollad in i de djupa, skimrande ögonen.

»Jan!» utbrast hon derunder lifligt, ja nä-
stan häftigt. »Jan! Det kan icke vara någon
annan än du!»

Detta utrop kom så hastigt, så ofrivilligt,
att hon sjelf icke visste, huru det halkade öfver
hennes läppar.

Hans ögon strålade.

»Ja, Elsa, ja, det är jag! Gud ske lof för
att du var den första, som kände igen mig!»
Han hade velat sluta henne i sin famn, men hon
var ju nu en fullväxt flicka; detta insåg han i
ett ögonblick och derför fattade han endast båda
hennes händer, dem han innerligt slöt uti sina.

»Och du har helsat mig välkommen med
svenska flaggan!» tillade han, »alldeles som jag
drömde den första natten, jag låg om skepps-
bord.»

Elsa rodnade ännu mer. Äfven i hennes
drömmar hade icke sällan bilden af den bort-
farne gossen insmugit sig.

Nu vände han sig till Arent, som allvarlig,
hög och stum betraktade den så länge sedan
försvunne och nu ändtligen återvändande »Röse-
Jan.»

»Och ni, fader Arent, förlåt den trotsige,
vilde pojken, som en gång fann brödet på Stor-

lyckan för hårdt; jag har nu lärt mig att uppmjuka det genom bön och arbetel»

»Det är bättre så,» yttrade Arent rörd. »Gud har sjelf ledt det dertill, bättre än jag kunnat göra.»

Vi förbigå att skildra mor Kristersons glädje och byfolkets rättmätiga förvåning, när det blef upptäckt, hvem den nye läraren var. Kyrkovården ensamt tycktes ej rätt belåten, och han hade dertill sina giltiga skäl.

»Låt se, att icke den der »skröplingen Arent» nu går och insätter den här så kallade slägtingen i laglig arfsrätt efter modern,» yttrade han vid hemkomsten till sin hustru. »Jag har några gånger hört honom skrocka om tockna der orimligheter förut. Det vore pocker så galet för Bengt, som väl behöfde få de smulor, som ännu finnas kvar. Kanske är det så godt att jag låter »gubbknasen» förstå det vid första tillfälle, så att han besinnar sig två gånger, innan det sker.»

»Hvasa!» utbrast mor Person förvånad. »Är han då verkligen slägt med denna hära skolelärarn? Det har man ju inte hört ett »knyst» om sedan sölfröllopsdagen som var.»

»Du ser och begriper då ingenting heller; hvarför skulle han eljest ha bli't så upprörd som han var?»

Omedveten om dessa öfverläggningar tillbringade den lilla familjen på Storlyckan under den mörknande höstqvällen en af sina glädjefullaste högtidsstunder. Det föreföll dess medlemmar, som om en lifvande solstråle med ens brutit sig in under deras tak och förjagat alla skuggor. Jan förstod icke sjelf, hvarför hans

hemkomst helsats med en så oblandad glädjesom den, hvarpå han nu såg de otvetydigaste bevis; men när han i korthet redogjorde för den tid han varit borta och hvad han derunder erfarit både af ondt och godt, af strid och seger, då förekom det honom som sutte han i ett älskadt hem och förtäljde för kära föräldrar och dyra barndomsvänner sin skiftesrika och underbara lefnadssaga. Först när han överblickat alla de tio åren och hunnit till närvarande stund lägrade sig ett moln öfver hans panna. Han var ju ändå den ensamme, namnlöse, från sin födelses morgon ur modersfämnen bortstötte och förkastade vanbördingen, utan rätt, utan anspråk till någons kärlek på jorden. Allt hvad han deraf åtnjutit — och det hade varit rikligt och mycket, det erkände han tacksamt — var likväl till större eller mindre del uppblandadt med den allmänna människokärlekens, med barmhertighetens balsamolja. Af den äkta nardussaften, en faders och en moders kärlek, hade aldrig en droppe fallit i hans glädjebägare.

Arent Kristerson såg molnet uppstiga och anade hvad som föregick i ynglingens själ.

»Min son!» sade han med djup tonvigt på ordet, »min son, efter hvarje natt följer en morgongryning; framtiden tillhör dig!»

»Så långt Gud vill och ger mig kraft att verka,» svarade han med djup rörelse, »tack fader, tack! Ni har upptäckt såret och hänvisat mig till läkemedlet.» Ordet »son», uttaladt af denne man, så godt som hans fiende från fordom, framlockade en tår i Jans öga. Hvarför kände han sig så rörd och på samma gång så lycklig? Hvilket samband egde han med denna

familj? Kunde det ensamt vara minnet af »gammelmor,» hans barndoms kärleksfulla vårdarinna, som ingaf honom den feststämning, hvaraf hans hjerta nu kände sig intaget?

Och Sven, denne man, hvilken han knappast erinrade sig hafva sett förut, hvarför kände han sig så broderligt dragen äfven till honom?

Vid denna fråga studsade han tvärt. Skulle detta länge komma att fortfara? Skulle icke just han komma att kasta den bredaste skuggan öfver hans eget lif?

Men hvarför och på hvad sätt? Jan förvirrade sig sjelf med alla dessa frågor.

»Hade du icke en bror?» inföll han, vänd till presten, dermed högt framställande en ny fråga för att komma ifrån alla de föregående tysta. De unge männen hade redan kommit på den förtroliga fot, att de duade hvarandra.

»Jo,» svarade Sven lifligt, »han fortsätter vår fars yrke och har redan hunnit ett mål, hvarefter jag kanske ännu länge får spjerna.»

Elsa log skälmaktigt. Sven rodnade lätt.

»Han sitter nämligen redan vid egen härd med ett ungt »vit» vid sin sida,» fullföljde han med en blick på Jan.

Jan mulnade, men Elsa log ännu mer.

Man fortfor ännu länge att samspråka, men slutligen bjöd man hvarandra godnatt.

När Jan inkommit på sitt rum, fann han »gammelmors» bibel uppslagen på sitt bord, den var det första föremål, som mötte hans blickar. Han kände väl igen den kära, kära boken med de stora silfverknäppena, på hvilka han som barn mången gång pröfvat sin styrka, och ur hvilken han inhemtat de första och bästa grun-

derna för allt sitt vetande. Tårar störtade ur hans ögon, och han kysste den vördnadsfullt och ömt, så som han skulle kysst den hand, hvilken först räckt den åt honom, om han ännu kunnat komma den när. Han nedföll på knä och försjönk i bön.

Morgensolen fann honom redan vid skrifbordet; den sista nyskrifna sidan i hans dagbok ligger öppen för vår blick.

»Öde, hvad är du? Endast ett menskligt slagord, ingenting mer! Jag tror på en allvis, mäktig och kärleksrik gudom, en ordnande, stor Försyn. Huru ofta har jag icke redan erfarit, att de skenbara motgångarne i mitt lif just varit de medel, som verksammast indragit mig i de planer, hvilka jag tror mig kallad att fylla, att det som djupast nedtryckt mig, öfvermäktigt och öfverväldigande åter bragt mig uppåt, alldeles som åskvädret, hvilket efter sin urladdning renar och uppfriskar luften. Huru långt jag än blickar tillbaka, möter mig samma bevisning. Med hvilken smärta sammandrog sig icke mitt bröst den dag, jag såg min båt förolyckas vid storfallet, och huru blef icke just detta en orsak till min hastiga vandring till staden. Hade jag icke förlorat den, är det sannolikt, att jag icke genast begifvit mig af för att föryttra perlorna utan inväntat någon gynnande lägenhet, då jag kunnat få resa fritt med någon af grannarne. För lusten af farkosten tvingade mig dertill, och denna vandring blef en afgörande vändpunkt i mitt lif. Samma faktum upprepades, när jag på Köpenhamns redd nedföll från masten och bräckte mitt ben, så att jag i sanslöst tillstånd måste bäras till sjukhuset. Det var der jag af den

»grundtvigianske» skolläraren, lemlästad liksom jag sjelf, erhöll de första grunderna om verldssystemets sammansättning och en aning om den outösliga källa, der menskligheten samlar känedom om sig sjelf. Och detta gaf åter ett uppslag till nya förändringar. Knappt hade ju min ädelmodige beskyddare, kapten Qvist, erfarit hvad som nu upptog min håg, innan han, den barnlöse mannen, satte mig i Hernösands skola och öppnade för mig sitt hem. »En dugtig sjöman är bra, en upplyst menniska är bättre,» brukade han säga, »det finnes flere par starka armar än goda hufvuden i verlden.» »Det goda hufvudet» sökte nu visserligen att icke komma hans åsigter på skam, men det erfor med bäfvan, att den gamle ormen ännu låg fördold ibland löfverket på kunskapens träd, att de hastiga framstegen på vetenskapens fält uppdrofvo ett snår af högmod och ärelystnad i sitt fotspår. Då susade der på en gång, mäktig och stark, en ny frisk vind genom kronan, de snärjande trådarne sletos småningom af — icke utan kamp och motstånd — men de förintades dock, och med klarnad blick nalkades jag nu det nya målet. Detta är nu vunnet. Jag står färdig att inträda på den, äfven i yttre afseende af mig så hårdt tillkämpade valplatsen, ty det var ingalunda förenligt med min ädle välgörares vilja, att jag i en af landets aflägsnaste bygder skulle »nedgräfvva mitt pund» såsom lärare för det egentliga folket. Men han gaf dock vika, och vare han ärad och välsignad därför!»

»När jag i går besökte min fostermors graf, — det var den första, heliga pligten jag hade att fylla — hörde jag liksom en röst ur dess

djup: «Jag är med dig och du hör mig till,» och då kände jag mig liksom fattad af hennes starka, rena ande. När jag åter om en stund hörde ordet son ljuda öfver de läppar, derifrån jag minst väntade få höra det, erfor jag samma oförklarliga, upphöjdt gripande känsla. Men då kom åter klenmodighetens och misströstans ande öfver mig. Jag en af dem! Huru och på hvad sätt? Det var ju icke möjligt. Men sel Det var möjligt och det är så! Hela min dunkla, dimhöljda tillvaro ligger nu afslöjad för mig. Min fostermors dyrbara, gamla bok har upplyst mig om allt, och min mors bref till sin broder har fullständigt uppgiften. O, min Gud, jag tackar dig af allt mitt hjerta! Likt Valan i Nordens gamla gudelära känner jag att »framtidens mörker blott kunna vattnas ur det framfarnas källa;» att jag nu först erhållit en fast rot för mitt unga lif, att jag har en fädernebygd... vänner... anhöriga!

Skolinvingningen hade försiggått under ett stort tillopp af åskådare och åhörare från närmare och fjerrbelägnare trakter. Den unge presten hade lyst frid öfver den nya stiftelsen och uttalat välsignelsens ord vid dess stadfästelse, och den utsedde läraren hade med gripande ord skildrat vigten och betydelsen af densamma.

Nu var folkskaran skingrad, och läraren och lärarinnan stodo för första gången ensamma, midt i den stora, festprydda skolsalen. De hade mycket att säga hvarandra, och skulle de icke det? Mycket att öfverlägga om, ja, det var ju helt naturligt. Men när de väsentliga skolfrågorna

blifvit, afhandlade upptog Jan en liten röd klut ur sin bröstficka och frågade Elsa, om hon kände igen den.

Elsa stirrade derpå.

»Det är ju den gamla duken, som jag bar den gången jag sväfvade i så stor fara, och då du vågade ditt lif för mig!»

»Den dagen då vi skildes, Elsa, det var i går jemt tio år sedan dess. Jag tog den från din hand, när du sprang emot din far och... jag behöll den som ett minne af hembygden, af »röset,» af *dig*, af allt, som jag då lemnade bakom mig!»

»Och du har...» Elsa afbröt sig sjelf, hon visste icke hvad hon skulle säga.

»Jag har burit den på mig sedan dess, natt och dag har den legat öfver mitt hjerta. Det var min enda dyrbarhet, det enda synliga föremål, vid hvilket jag anknöt hoppet om min återkomst. Vill du tillåta mig att ännu fortfarande behålla den, eller måste jag återlemna den i dess rättmätiga egarinnas händer?» Han log vemodigt, när han framställde denna fråga.

»Och om jag verkligen gjorde anspråk derpå?»

»För att tillintetgöra alla mina anspråk?»

»På hvad?»

Jan teg.

»På min eviga tacksamhet, är det så?» Elsa smålog, när hon gjorde denna fråga.

»Nej, på minnet af den skönaste stunden i hela mitt lif, den stunden, då jag första gången erfor, att det fans ett inre samband mellan oss, som hvarken tid eller afstånd förmått slita.»

»Behåll duken, Jan.» Elsa försökte lösgöra sin hand, men den var redan fångad.

»Elsa!» fortfor Jan med stigande värme. »Du måste höra mig till slut! Du måste i denna stund sänka din själ in i min egen och förklara mig mitt lifs djupa, hemliga gåta. Du måste säga mig, hvar den tråden är spunnen, hvars magiska ledning återförde mig hit, sedan det lyckats mig att söndertrampa alla de skimrande maskorna i det nät, som tillbakahöll mina steg. Du måste äfven säga mig, hvem den stämman tillhörde, som ljud så olika mot alla de andra, som aldrig blandade sig i det brusande ljudet af dagens larm, utan tilltalade mig sedan detta tystnat, som aldrig betonade ögonblickets vilda lust utan en framtida aningsfull glädjes ljufva sötma, som på samma gång kallade och varnade mig och alltid ljud närmast, när jag trodde den längst borta. Och säg mig slutligen, hvem den beslöjade gestalten var, hvars luftiga former — vexlande mellan barnets och jungfruns — alltid blandade sig i min framtids drömmar, hvilken alltid visade mig på rätt spår, när jag stod tveksam mellan korsande vägar, men hvars drag jag då ej rätt kunde skönja. Du måste veta det, Elsa, du ensam; jag ser det på din rodnande kind, på ditt sänkta öga, och af ditt hjertas slag väntar jag den förklaring, hvarefter jag spanar.»

Det djupa tonfallet i Jans röst genomträngde Elsas hela väsende, men »blicken med eldstrimman» vågade hon icke möta. Likväl omslöts hennes hand ännu fastare af hans, och hon försökte icke ens mera att frigöra den, under den på en gång blyga och ljufva förvirring, hon erfor.

»Mins du sagan om Björnhamn?» frågade hon efter några ögonblicks stillatigande. »Blott så länge hans älskade med själens blick sökte uppfånga hans bild, blott så länge kände hon sig lycklig. Så snart hon med det kroppsliga ögats eld hade omfattat hans drag, var hennes lycka bruten. Är du ej rädd, att ditt forskningsbegär skall bereda dig ett lika öde?»

»Nej Elsa, nej! Vår sköna nordiska psykesaga skall icke lemna mig så ruinerad. Det der spöket Björnhamn kommer icke att visa sig för mina ögon. Eviga former och eviga sanningar förändra sig ej. Min idealbild kan jag utan fruktan skåda.»

Han drog henne närmare intill sig.

»Icke sant Elsa, den der tråden utspann sig ur ditt hjerta, din var rösten, som ständigt genljöd för min själ och *din* den bild, som höjde mig upp ur gruset, när jag maktlös höll på att digna ned! Du har ju bedt för mig och väntat mig tillbaka? På det spårlösa hafvet har du ju spanat min väg, och hoppet om min återkomst hade ju sin ankarplats i din trofasta — längtan?»

Nu vågade hon se upp, nu vågade hon möta den djupa glöden i hans öga, ty hvad han sagt var sant, alldeles så hade det förhållit sig.

»Ja, Jan,» svarade hon okonstladt och varmt, och hennes hjertas slag bekräftade verkligen de ord hon uttalade, »jag har ofta bedt för dig och... numera tror jag att jag i dessa böner inbegrep mig sjelf... mera än jag förr kunnat ana. Jag har hela tiden längtat efter din återkomst, och hoppet derom har aldrig öfvergifvit mig.

Nu omslöt han henne med sin starka arm och hans läppar berörde hennes panna.

»Du älskade!» sade han; inga flera ord kunde han finna för att uttrycka sin lycka.

Och under en lång stund glömde de alldeles bort, att det utom dem fanns en annan värld än den aningsfulla, rika, i hvilken de nyss inträdt.

* * *

Få dagar derefter erhöll Jan ett bref af Sven. Det innehöll en skyndsam kallelse att infinna sig hos den gamle, döende sockenpresten, som efter ett förnyadt slaganfall nu räknade sina sista timmar. »Hvarför han vill se dig, som han ju icke känner, kan jag ej förstå,» skref Sven, »men dylika upprop betraktar man ju som en helig pligt att efterkomma. Jag hoppas därför, att du genast infinner dig.»

»Hvarför han vill se mig,» utbrast Jan, sedan han läst brefvet, »mig den förorättade, den öfvergifne. Oh! det kan jag nog begripa. Hvarje uns, man tror sig kunna borttaga från den vigt som samvetet hopsamkat, hoppas man också skall lätta inträdet till evigheten. — Men Sven har rätt, »det är en pligt att efterkomma ett dylikt upprop, »det är *min* pligt nu framför allt, ty hon — min moder — har ju ock förlåtit.»

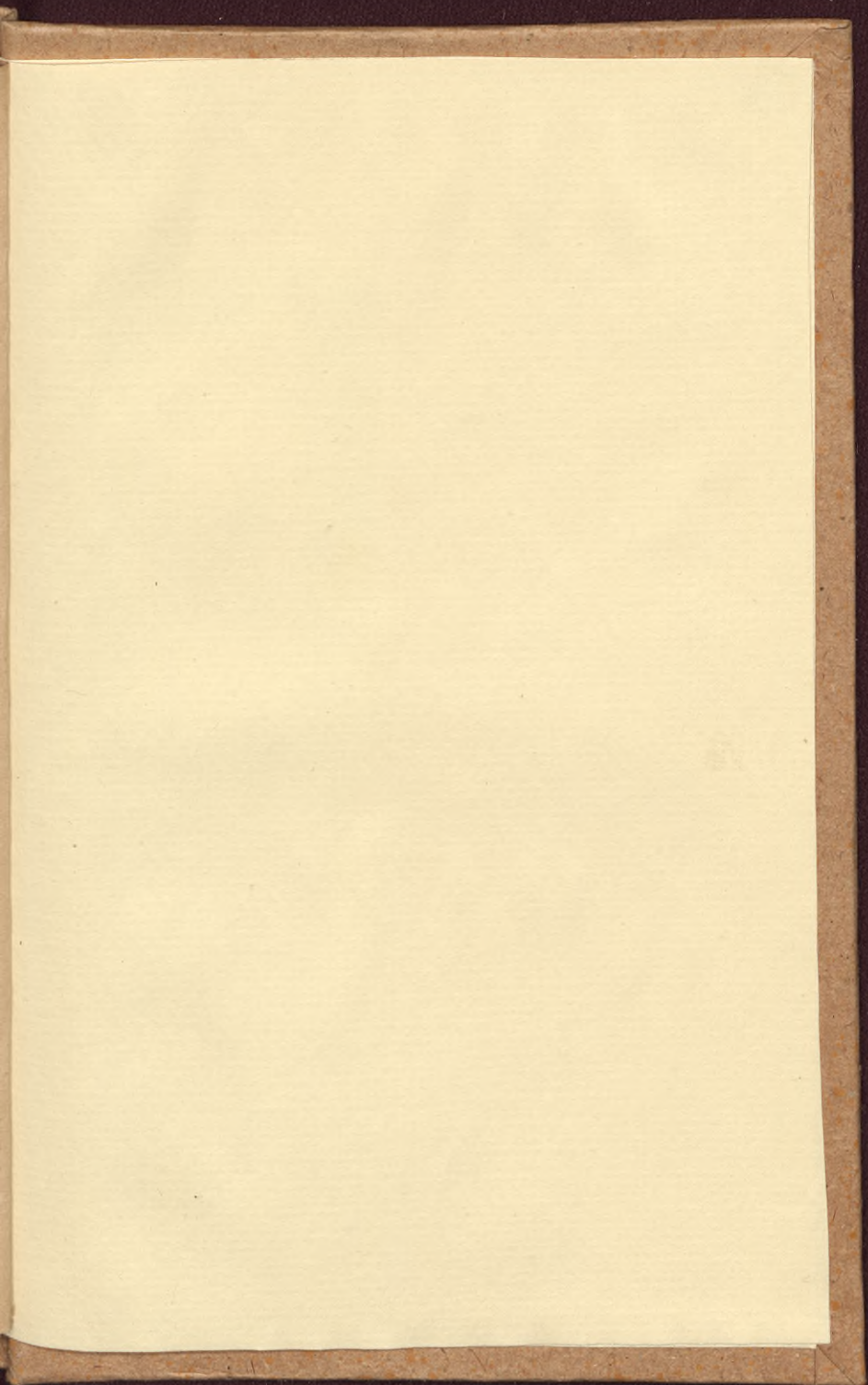
Men Jans läppar skälfde, när han uttalade dessa ord.

UNIVERSITETSBIBLIOTEKET

1901-10-22

UMEA

81/346

135

